ANT

Aşık İhsani'nin odun kırıcı İlyas ile röportajı ...

Haftalık Dergi • 27 Şubat 1968 • Sayı: 61 • 125 Kuruş

VAHŞET..

TİP'e hazırlanan tertibin içyüzü..

HAFTANIN NOTLARI

19 şubat

Polis rejimi

● Bir polis rejimi kurmak için çalışan İçişleri Bakanı Sükan'ın emriyle beş ildeki toplum polisi sayısının artırılması için harekete geçilmiştir. Ankara'da 900, İstanbul'da 1200, Zonguldak'ta 350, İzmir'de 500, Adana'da 350 kadar olan toplum polisi sayısı her ilde ikişer bine çıkarılacaktır. Ayrıca, özellikle büyük şehirlerde *«faili meçhul» olayların* titizlikle gizlenmesine çalışılırken, öteki şubelerin seçme elemanlarının siyasi polise nakilleri yapılmaktadır. Bütün bunlar, iktidarın, devrimci güçleri sindirmek ve sosyalist gelişmeyi önlemek için zora başvurmaktan başka yol aramadığını ortaya koyan kanıtlar olarak görülmektedir.

Mimarlar Kongresi

● Türkiye Mimarlar Odası'nın İzmir'de yapılan büyük kongresi «özel okullar» konusunda önemli bir karar almıştır. Buna göre, özel mimarlık ve mühendislik okullarından mezun olanlar odaya kabul edilmeyecek ve kendilerine mimarlık yapma imkânı tanınmayacaktır. Karar, dört muhalif oya karşı, aralarında özel okul hocalarının da bulunduğu 170 kişilik bir çoğunluk tarafından verilmiştir. Böylece, özel okul ticaretine ağır bir darbe vurulmuş olmaktadır.

20 şubat

Âşıkların protestosu

● Millet Meclisi'nde TİP Milletvekillerinin AP'lilerin tecavüzüne uğraması üzerine Âşık İhsani, Âşık Fermani, Âşık Nebi, Âşık Temeli, Âşık Çırakman, Âşık Kul Hasan, Âşık Mahzuni, Âşık Maksudi, Âşık Şinasi, Âşık Reyhani, Âşık İbreti ve Âşık Selimi şu protesto bildirisini yayınlamışlardır: «Şairi olduğumuz halkımızın gerçek oyu ile büyük meclise giren milletvekillerimize kabaca değen elleri lanet ve nefretle protesto ederken, adaletin harekete geçmesini ve kutsal bir çatı olan Millet Meclisinin bir an önce kendisine yakışmayan kaba kuvvetten arınmasını dileriz.» Bildirinin sonunda da *şu şiir yer almaktadır:*

Ne kaldı be, kaba kuvvet ne kaldı
Sana bir ders vermemize ne kaldı
Çetin'e, Yunus'a değen elleri
Kırım kırım kırmamıza ne kaldı

Türk Birliği

● İsveç'teki Türk işçileri, bozuk düzene karşı mücadele etmek üzere Stockholm'de Türk Birliği adında bir örgüt kurdular. Yayınlanan ilk bildiride, Türk Birliği, bütün emekçileri ve toplumcu aydınları anti-emperyalist mücadeleye katılmağa çağırmaktadır.

21 şubat

ANT yargılandı

● Savcılığın ANT aleyhine açtığı iki dâvanın duruşmasına İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde başlandı. Arkadaşımız Yaşar Kemal, «Jurnalcilik Üstüne» başlıklı yazısından dolayı TCK'nun 312. maddesine göre açılan dâvanın duruşmasında yazısının «sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete sürüklemek» amacı gütmediğini belirterek «17 yıldır yazı yazarım ve hep böyle yazarım. Fakir fıkarayı savunurum. Eğer bu yazımda suç varsa, 17 yıldan beri yazdıklarımın hepsinden de mahkemeye verilmem gerekir. Doğrusu savcılar karşısında şaşırmaya başladım» dedi ve emirle dâva açan Savcıları suçladı. Sorumlu Müdürümüz Yaşar Uçar da, Yaşar Kemal'in bu yazısıyla burjuvaziyi anayasa sınırları içine çekmeye çalıştığını belirtti. İkinci duruşmada ise «Gelecek Olsun» başlıklı yazısından dolayı yine TCK'nun 312. maddesine göre hakkında dâva açılan Can Yücel ile Sorumlu Müdürümüz Yaşar Uçar, «sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete sürüklemek» iddiasına karşı çıkarak savcının aldığı bilirkişi raporunu reddettiler ve yeni bir bilirkişi seçilmesini istediler. Duruşmalar, başka günlere bırakıldı. Öte yandan, kendisinin «ajan» olduğunu mahkeme kararına dayanarak açıkladığımız sendikacı Ahmet Muşlu da, ceza dâvasından ayrı olarak Çetin Altan ve Doğan Özgüden aleyhinde 100 bin liralık tazminat dâvası açtı.

Faşist bir teklif

● Yüksek Askeri Şûra'da görüşülen bir tasarı ile, askeri mahkemeler, anayasaya ve hukuk mantığına aykırı olarak, birer siyasi mahkeme niteliğine sokulmak istenmektedir. «Askeri yargı reformu» adı altında hazırlanan tasarı parlâmentodan da geçtiği takdirde, TCK'nun devletin güvenliği ile ilgili maddelerine göre işlenen siyasi suçlar, askeri mahkemelerde yargılanacaktır. Bilindiği gibi bir süre önce «nükleer mayınlar» konusunda yazdığı bir yazıdan dolayı Doğan Özgüden'in askeri mahkemeye sevkedilmesi için Genelkurmay Başkanlığı Askeri Savcılığa emir vermiş, ancak askeri savcılık kendisini yetkisiz sayarak dosyayı sivil savcılığa havale etmiş, bu şekilde başka dâva açma emirleri de sivil yargıya gönderilmişti. Yapılacak değişiklikle gazeteciler, politikacılar ve bilim adamlarının tıpkı tek parti devrinde olduğu gibi askeri mahkemelere sevkedilmesi istenmektedir.

Bakan telefonları

● Evlerine bedelsiz telefon verilen Bakan, Genel Müdür ve Vali gibi kimselerin yurt dışı konuşma ücretlerini kendi keselerinden ödemesi Danıştay'ca karara bağlandı. 876 ve 1379 sayılı kanunlara göre kendilerine bedelsiz telefon verilen resmi şahıslar, bundan böyle, yurt dışı ile devlet parasıyla konuşamayacaklardır.

22 şubat

YTP feshediliyor

● 1 Mart Cuma günü Ankara'da toplanacak olan il başkanlarına YTP'nin feshi» teklif edilecek ve parti resmen kapatılacaktır. Cuma gününden sonra «bir varmış bir yokmuş» diye anılacak olan YTP, 1960 Devrimi'nden sonra DP'nin oylarını çelmek üzere kurulmuş, ancak Alican'ın beceriksizliği yüzünden kısa zamanda inisiyatifi AP'ye kaptırarak «ismi var cismi yok» bir parti haline gelmiştir. Geçen ay YTP teşkilâtına dağıtılan bir ankete verilen cevaplarda partinin kapatılması görüşü

ALİCAN

ağır basmış ve neticede sorunun il başkanları toplantısına götürülmesi kararlaştırılmıştır. Partinin kapatılmasından sonra YTP Milletvekilleri ve Senatörleri diğer partiler arasında paylaşılacaktır. Öte yandan, MP'den ayrılarak AP'ye girmek isteyen sekiz Milletvekilinin AP'ye kabulü konusunda anlaşmazlık belirdi.

Ölü nokta

● Devlet Personel Kanunu'nun değiştirilmesiyle ilgili olarak bir yıldan beri devam eden çalışmalardan henüz olumlu sonuç alınamadı. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün görüşünü yansıtan aylık bültende, bu konuda şöyle *denilmektedir:* «Bugün nasıl olsa ölü bir noktaya gelinmiş, gerek hükümetler ve yasama organı gerek bir reform hareketini ehliyetle yürütecek seviyede olmadığı böylece ortaya çıkan bürokrasimiz töhmet altında kalmıştır. İlk bakışta zevahiri kurtarabilecek gibi görünen yeni bir tadil tasarısı ileride bugünküne benzer durumlara yol açmak suretiyle bu reform teşebbüsünün psikolojik mahiyetini daha da ağırlaştırabilecektir.»

TÖS'ün bildirisi

● TÖS'ün yayınladığı bildiride sınav ve sınıf geçme yönetmeliğinde yapılmak istenen değişiklikle Milli Eğitim Bakanı'nın dikkatleri eğitim sorunlarından uzaklaştırmak amacı güttüğü ve yapılan değişiklikle tamamıyle eski yönetmeliğe dönüldüğü belirtilmiştir. Bildiride, ayrıca, eğitim alanındaki verimsizliğe de değinilerek «verimsizliğin nedeni eğitim yönetimindeki bozukluktur» denilmiş ve Milli Eğitim Şûrası'nın bir an önce toplanması istenmiştir.

Türk köylüsünün Amerikan gâvuruna birinci ihtarı!

Fatsa'nın 25 köy muhtarı ile köycülük dernekleri başkanları «Amerikan Gâvuruna Birinci İhtarımız» başlığıyla bir bildiri yayınlamışlardır. Bildiride aynen şöyle denilmektedir: «Amerikalı... Biz köylüler seni hiç sevmiyoruz. Sen gâvursun, biz müslümanız. Dinin başka, milletin başka. Biz haysiyetine düşkün bir milletiz. Fakirliğimize bakıp şerefimizi kaybettiğimizi sanma. Seferberlikte Fatsa köylerinden 211 şehit verdik. Kimsenin boyunduruğunda yaşamamak için... Ecnebinin emrine girmemek için. Dinimizi kaybetmeyelim diye. Senin gibi düşmanları denize döktük de, sen sonra binbir oyunun ile içimize girdin, oturdun. NATO anlaşması dedin, askerlerimizi emir altına aldın. Yardım yapıyorum diye, zenginleri komprador yaptın. 20 bin asker getirip yığdın, aramıza casuslar saldın. Karımıza kızımıza sarkıntılık yapıyorsun. Bize akıldanelik taslama. Biz kendimizi idare ederiz. Madenleri de senin elinden çekip alacağız. Kendimizi soydurmayacağız. Türkün çalıştığı Türk'e kalacak. Amerikalı... Senin siyasetine, senin anlaşmalarına düşmanım. Yol yakınken çekil git. Bir daha da gelme. Yoksa bu memlekette ileride çok şeyler yapacağız. Gitmezsen elimizden çekeceğin var. Bütün köyü kapı uşak seni istemiyoruz. *Anladın mı?»* Bildirinin altında Budak, Hisarbey, Ürmeli, Tepeli, Akköy, Bağlarca, Söken, Beyceli, Sakargeris, Kayatepe, Demirci, Yenikargucak, Kabakdağı, Bozvağı Bahçeler, Sudere, Yapraklı, Yusulu, Fartıl, Gölköy, Dağgüvezi, Tahtabaş, Tepecik, İnönü, Kaya köy, Eskisayaca köy muhtarları ve köycülük derneği başkanlarının imzaları yer almaktadır.

23 şubat

142. madde işliyor

● Sosyalistlere karşı TCK'nun *142. maddesine göre yeni yeni* dâvalar açılmaktadır. TİP İstanbul milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını protesto etmek için Fikir Kulüpleri Federasyonu tarafından «Bornova Savcısı lütfen dinleyiniz» başlıklı yazının çoğaltılarak dağıtılması üzerine bazı gençler yakalanarak Savcılık tarafından haklarında TCK'nun 142. maddesine göre dâva açılmıştır. Savcılık FKF Genel Başkanı İzzet Ararat ile iki arkadaşı hakkında 15 yıl, dokuz genç için 7,5 yıl hapis cezası istemektedir. Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan duruşma 5 Nisan'a ertelenmiştir.

Öte yandan, İstanbul Savcılığı da, tanınmış şairlerimizden Arif Damar hakkında, bir dergide yayınlanan şiirinden dolayı, «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla TCK'nun 142. maddesine göre soruşturma açmıştır.

Köy Evleri

● **Köy İşleri Bakanlığı'nca yapılan açıklamaya göre 22 milyon köylü yurttaşın yaşadığı 3 milyon 600 bin konutun yüzde 17'si çürük olup, yüzde 27'sinin de onarımı gerekmektedir. Ayrıca evlerin yüzde 47'sinde cam bulunmamaktadır ve yüzde 62'sinin üzeri toprakla örtülüdür.**

24 şubat

Alpdündar tutuklandı

● **Zonguldak'taki grev hareketinin yatışmasından sonra partizan idarenin devrimci işçilere karşı baskı hareketi gün geçtikçe şiddetleniyor. Son olarak, grev hareketini kışkırttığı iddiasıyla DİSK'e bağlı Türk Maden İşçileri Sendikası Genel Başkanı Mehmet Alpdündar tutuklanarak demir parmaklıklar arkasına gönderildi. İktidar, böylece, maden işçilerinin devrimci bir sendikada toplanmasını önlemeğe çalışmaktadır.**

DİSK Kongresi

● Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 2. Büyük Kongresi, İstanbul'da toplandı. Kongreyi bir konuşma ile açan DİSK Genel Başkanı, Konfederasyonun yurt ve dünya sorunları üzerine görüşlerini açıkladıktan sonra, iktidarın egemen sınıflar yararına ve emekçiler aleyhine yürüttüğü icraatı şiddetle eleştirdi ve işçi sınıfına ihaneti her gün biraz daha ortaya çıkan Türk İş Konfederasyonu'nu itham etti. Türkler, ayrıca, Türk işçi sınıfının Amerikan emperya*lizminin karşısında olduğunu* bir kere daha belirtti. Öte yandan, Türk İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, yaptığı bir konuşmada egemen sınıfların temsilcisi Süleyman Demirel'i hararetle överek, kendisini tenkit edenleri sapık fikirlerin temsilcisi olmakla suçladı.

25 şubat

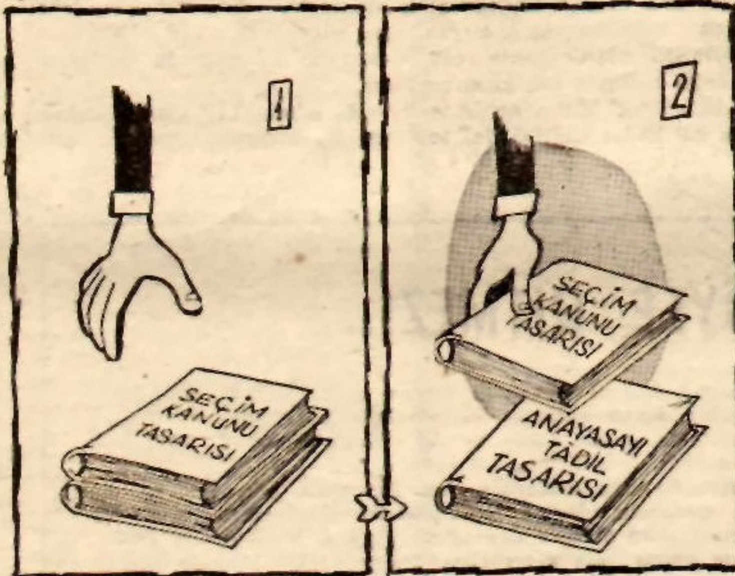
Büyük kış şenliği

● Türk Edebiyatçılar Birliği, 4 Mart gecesi Spor ve Sergi Sarayı'nda **«Büyük Kış Şenliği»** düzenledi. Geceye tanınmış yazarlar, şairler, tiyatro toplulukları ve saz şairleri katılacaktır.

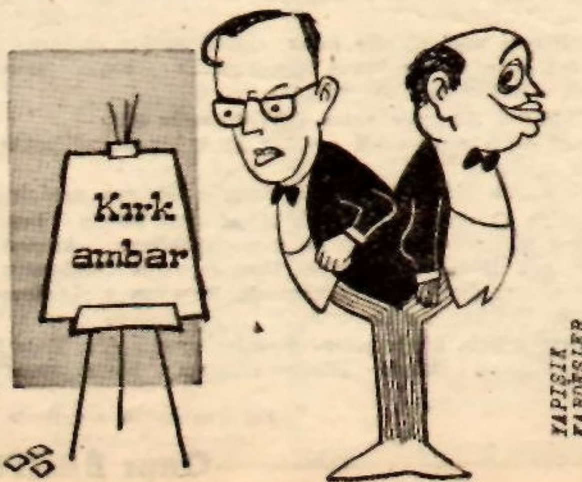
Yeni bir zorbalık

● **AP'li saldırganların Meclis'teki kanlı tecavüzünü protesto etmek üzere Ankara'da düzenlenen miting de, AP'liler tarafından kışkırtılan sağcıların tecavüzüne uğradı. 11 öğrenci kuruluşu tarafından düzenlenen miting binlerce Ankara'lının iştirakiyle saat 13.30'da Tandoğan Alanı'nda başladı. Miting topluluğu daha sonra ellerinde** «Kırat Meclisi ahır mı sandın?», «Demirel'e açık soru: Silâh geri teperse ne yapacaksın?», «Faşizm döve döve geldi, ölerek gidecektir» **yazılı dövizler olduğu halde marşlar söyleyerek Kurtuluş Meydanı'na doğru yürüyüşe geçtiler. Ancak, mitinge karşı olduklarını daha önce bir bildiriyle açıklayan yüz kadar sağcı zorba, Kurtuluş Meydanı'nı basarak mikrofon tertibatını tahrip ettiler. Sosyalist gençlerin Kurtuluş Meydanı'na gelmesi üzerine sağcı zorbalar ellerinde coplar, kancalar ve bıçaklar olduğu halde saldırıya geçtiler. İki taraf arasında başlayan kanlı mücadeleye Sükan'ın polisleri seyirci kaldı, hattâ sağcı zorbaları himaye ettiler. Çatışma sonunda 50 kişi yaralandı.**

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

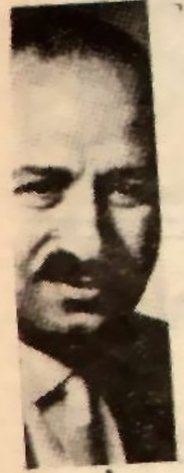
Georing'ten Sükan'a

Yıl 1933... Finans-kapitalistlerin desteğiyle kitleleri aldatarak Reichstag'a giren Hitler'in Nazi Partisi, artık gayesine ulaşmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu savaş sonrası karışıklıktan yararlanarak iktidara kazadımlarıyla ilerleyen Hitler, 30 Ocak'ta başbakan olarak andiçmiştir. Artık, kendisini iktidara getiren Krupp'lara, Bosch'lara, Thyssen'lere minnet borcunu ödeme zamanıdır. Finans-kapitalin çıkarlarını gerçekleştirmek için Almanya demir yumrukla yönetilecek, sosyalistler tasfiye edilecek, sol basın susturulacak, SA'lar, SS'ler ve Stahlhelm'lerle ülkede bir polis rejimi kurulacak, Alman Ordusu büyük sanayiin çıkarlarına hizmet edecek şekilde yeniden teşkilâtlandırılacaktır. Ancak biçimsel olarak seçimle iktidara gelmiş olan, yani «sandıktan çıkmış» bulunan Hitler'in solu tasfiye edebilmek için bir bahane bulması gereklidir. O halde bir «komünizm tehlikesi» umacısı yaratılacaktır. Hitler'in İçişleri Bakanı Goering, solun gizli faaliyetlerine ait belgeler ele geçirildiğini açıklayarak hava yaratmağa çalışırken SA'lar da 27 Şubat akşamı Alman parlâmento binası Reichstag'a girerek büyük bir yangın çıkartacaklardır. Ve ertesi gün Goering, bu yangının komünistler tarafından çıkartıldığını ileri sürerek insanlık tarihinin en korkunç terör hareketlerinden birine başlayacaktır!

İşte 1933 Şubatı Almanyası, işte 1968 Şubatı Türkiyesi... İnsanlık hesabına yüzkızartıcı bir oyun, 35 yıl ara ile bir başka ülkede sahneye konulmaktadır. Süleyman adında bir Amerikan firması müteahhidi, bir devrim sonrasının karışıklığından da yararlanarak, kapitalin desteğiyle büyük kitleleri aldatıp **«sandıktan çıkmış»** ve ilk iş olarak ülkenin imkânlarını emekçi halkın daha fazla sefilleşmesi bahasına bir avuç mutlu azınlığa peşkeş çekmeğe başlamıştır. Ancak bu vurgun ve soygun hareketinin karşısında gerçek bir halk hareketi, bir sosyalist hareket de gün geçtikçe gelişmektedir. Öyleyse, Türkiye'de de solu tasfiye etmek ve ülkenin demir yumrukla yönetilmesini sağlayacak bir polis rejimi kurmak lâzımdır. Hitler'in Goering'i varsa, Süleyman'ın da Sükan'ı vardır. Sükan, bir yandan bütün polis teşkilâtını sola karşı terör için seferber ederken, bir yandan da TİP'in **«komünist partisi»** olduğunu ispatlamak için düzmece belgelerle parlâmento kürsüsüne çıkacak, gözü dönmüş bir zorbalar güruhunu kışkırtacak, ülkenin en kutsal çatısı altında kan gövdeyi götürecektir. Ondan sonra da Demirel kürsüye çıkıp gözlerini devire devire sosyalistleri suçlayacak, solun tasfiyesini isteyecektir.

Hitler ile Süleyman'ın amaçları arasında hiçbir fark yoktur. Goering ile Sükan'ın metodları arasında hiçbir fark yoktur. İkisinin de hareket noktası, solu tasfiye etmek ve egemen sınıflara daha büyük vurgun imkânları hazırlamaktır. Ve 20 Şubat 1968 gecesine kadar bu ayniyetin bütün tezahürleri kendisini göstermiştir. Ama, parlamentonun kana bulandığı 20 Şubat 1968 tarihinden sonra ne olacaktır? Bir Reichstag yangını sonrası mı? Evet. Reichstag yangını sonrasında siyaset sahnesinden silinen, sadece sosyalistler olmamış. Hitler'in iktidara gelmesini destekleyen Sosyal Demokrat Parti de, Bavyera Halkı Katolik Partisi, Merkez Partisi, Halk Partisi ve Demokrat Parti gibi burjuva partileri de çok geçmeden faşizmin demir yumruğu altında ezilmişlerdir. Eğer Türkiye'de TİP'in dışında kalan burjuva partileri ve ortanın solundaki CHP, kanlı 20 Şubat'ın ardındaki karanlık hesapları görüp bugünden kesin bir tutum takınmazlarsa, demokratik kuvvetler, anayasa kuruluşları ve özellikle Anayasa Mahkemesi gelişen faşizmin karşısına dikilmezlerse, 35 yıl öncesinin korkunç terörü ergeç onları da kahredecektir...

Koçak Vahşet gecesini anlatıyor

Bir süreden beri hükümet eliyle kıymetli bir çiçek gibi beslenip, bakılan irtica ve faşizm nihayet mecliste de sosyalist partiye azı dişlerini göstermiştir.

O gece, yani 20 Şubat gecesi, Adalet ve İçişleri Bakanlığı bütçeleri üzerinde, kollektif çalışma sonucu hazırladığımız görüşlerimizi grubumuz adına açıkladım. Adalet Bakanlığının Anayasaya karşı direnişi, savcılar üzerinde yoğunlaştırdığı baskısını anlattım.

İçişleri Bakanlığı bütçesinde de yurtta sahteciliğin, ekonomik sosyal nedenlerle işlenen suçların, artan polis kadrosu ve araçlarıyla orantılı olarak çoğaldığını, polisin namuslu işçi ve aydınların peşine takıldığını, yakında Menemen ve 31 Mart olaylarının patlak verebileceğini, iktidarın soygununa, vurgununa, irticaa çanak tuttuğunu anlattım.

O gün nedense, pek çok AP'li milletvekili gecenin bu saatine kadar mecliste hiç görülmedik bir şekilde sessiz, sedasız bekliyorlardı.

İçişleri Bakanı Sükan kürsüye geldi. Bizim eleştiri ve sorularımıza bakan olarak cevap vermesi gerekirken, o bize sual soruyor, cevap almaya çalışıyordu. Nihayet parola verilmiş olacak ki, Çetin Altan'a «Sen Nazım'ın en büyük Türk şairi olduğunu yazmadın mı?» dedi. Cevap vermeye kalmadan Çetin. AP'liler yavaşça yerlerinden kalkıp bize doğru akmaya başladılar. Vurdular, vuruştuk, bilhassa Çetin'i ve beni sardılar. Bir ara Çetin yere düştü. İnsafsızca tekmeliyorlardı. Çetin oracıkta can verebilirdi. Ben kendimi korumayı bırakarak, Çetin'i yerden kaldırmaya çalıştım. Beni de devirdiler. Fakat kendimi hızla toplayarak Çetin'i iki koltuğundan tutup ayağa kaldırdım.

Fakat, önden ve arkadan sayısız tekme ve yumruk vuruyorlardı. Bu arada arkamdan da çok kahpece başıma ve her yanıma vuruyorlardı. Geriye döndüm, arkadan vuranlara mani olmak istedim. Amma olan olmuştu. Bir anda gözlerim görmez oldu, her tarafıma ılık bir şeyin yayıldığını hissettim.

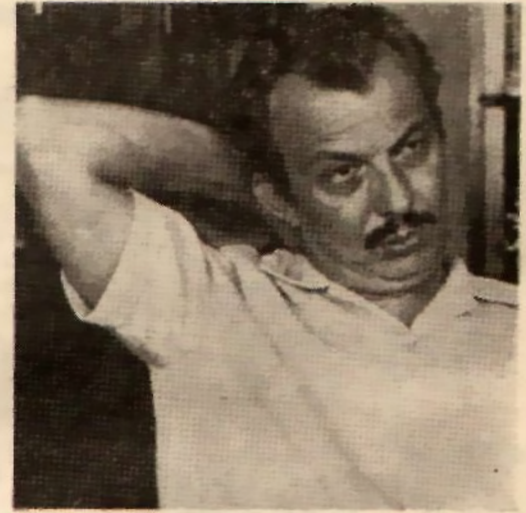
Hamido AP'lilerin arasında duruyordu. Başıma vurmuşlar, tornavida veya bıçakla yaralamışlar, her tarafımdan fışkıran kanı zevkle seyrediyorlar ve gözleri önünde yere yıkılıp can verişimi bekliyorlardı. Amma bu zevki tadamadılar, yıkılmadım. Şimdi yaşıyorum. Daha cesur daha bilenmiş, daha kararlıyım.

Ve de hepimiz böyleyiz...

Vahşet ve TİP'e karşı hazırlanan kirli komplo!

FARUK SÜKAN
— Namık Gedik II.

ÇETİN ALTAN
— Fikre karşı yumruk ·

Parlamento tarihinde bugüne kadar görülmemiş bir cüretle geçen pazartesi gecesi AP'li saldırganların TİP milletvekillerine alçakca tecavüz etmeleri, aslında Süleyman iktidarının Türkiye'de tek sosyalist örgütü siyaset sahnesinden silerek faşizmi egemen kılmak için hazırladığı cüretkâr planın sadece bir bölümüdür.

AP ve onu destekleyen çıkarcı çevreler, kendileri için en büyük tehlikenin, halkın gün geçtikçe bilinçlenmesi ve sosyalist akımın gelişmesi olduğunu bilmektedirler. Bugün oy hesabı ile sırtı sıvazlanan irticaı, kendileri için tehlikeli hale gelince durdurmak mümkündür ama, halkın TİP aracılığıyla bilinçlenmesini ve yurt yönetiminde her geçen gün ağırlığını biraz daha fazla duyurmasını önlemeğe imkân yoktur.

O halde, çıkar yol, kısa vâdeli de olsa, TİP'i kapatmaktır.

AP iktidarının SS şefi Faruk Sükan'ın uzun süreden beri TİP'in kapatılmasını sağlamak için hummalı bir çalışma içinde olduğu bilinmektedir. Bu çalışma, ilk defa Doğu mitingleri sırasında kendisini açık olarak göstermişti. Mitinglerde ezilmiş doğu halkının tek kurtuluş umudu olarak TİP'e sarılması en az AP kadar CHP'yi de telaşlandırdığından, Sükan, CHP lilerin de desteğini sağlayacağına güvenerek TİP hakkında dosyalar hazırlamağa başlamıştır.

Bu arada, TİP yöneticilerinin çeşitli konuşmalarını da, işine gelen bölümlerin altını çizerek dosyalayan Sükan, son olarak Akdeniz İlerici Partiler Konferansı'na iki TİP milletvekilinin katılmasını da fırsat saymış ve açıkça saldırıya geçmiştir. Bu arada, CHP Lideri İnönü'nün de «aşırı sol»a çatmak bahanesiyle TİP'i suçlayan konuşmalar yapması Sükan'ı adamakıllı cesaretlendirmiştir.

Dosyalar hazırlanmış olmakla beraber, AP iktidarının ciddi bir endişesi vardır. Anayasa parti kapatmak yetkisini hükümette, meclise yada herhangi bir yargı organına değil, doğrudan doğruya Anayasa Mahkemesi'ne tanımıştır. Anayasa Mahkemesi ise, bugüne kadarki tutumu ile, AP'nin dümensuyunda olmadığını göstermiştir. TİP hakkında dava açılsa bile, düzmece delillere dayanarak Anayasa Mahkemesi'nin bu partiyi kapatması ihtimali pek kuvvetli değildir.

O halde oyun içinde bir başka oyun hazırlamak gerekmiştir. İşte bu oyun içindeki oyun, bütçe görüşmeleri arifesinde iktidarın başı Demirel ile SS Şefi Faruk Sükan arasında şöyle planlanmıştır:

Anayasa Mahkemesi'nin istenildiği şekilde karar vermesi şüpheli olmakla beraber, mahalli seçimler ve senato seçimleri sırasında TİP hakkında «komünist»lik suçlamasıyla bir dâva açmak, bu partiye emekçi oylarının kaymasını bir ölçüde de olsa, önleyecektir. Çünkü, «ko-

şu bizim parlamento!

BÖYLE GELMIŞ, BÖYLE GITMEZ!..

Yunus Koçak'ı, hâlâ gürültüler gelen Millet Meclisi genel kurul salonundan kulise çıkardılar. Kan, alnından iniyor, kalın kara kaşlarını dolanarak yanaklarından, boynuna doğru akıyordu. Kollarına girdiler ve ilk yardım için asansöre doğru yürüdüler. Beyaz, bembeyaz mermer döşemelere kan damlıyordu şıp... şıp... şıp... Sayısız kaza ve cinayete tanık oldukları için kan görmeye kanıksamış gazetecilerin içinde bir ılık eziklik gümbür gümbür büyüyordu...

Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisi'nin beyaz, bembeyaz mermer döşemelerine kan damlamıştı, kırmızı... Tarih 20 Şubat 1968 Salı, 01.55'di.

Tüm ülke sorunlarının bir köşeye itilip «mini etek»li ziyaretcilerin görüşüldüğü gündü... AP Milletvekili Enver Turgut, CHP Milletvekili Mesut Ozansü'yü vestiyerde dövmeye kalkmıştı... AP Milletvekili Mehmet Ateşoğlu, CHP'li Nazmi Oğuz'a Millet Meclisi genel kurulunda «Seni öldürürüm» diye bağırmıştı.

Ve de aynı gün AP'li Arif Hikmet Güler, AP'li Ahmet Tevfik Paksu, AP'li Hasan Aksay bir kanun teklifi verip, içki reklamı yapılmamasını, içki üretecek yeni tesisler kurulmamasını ve eskilerinin genişletilmemesini istemişti...

24 Şubat'ta ise Bursa"da, Osmaniye olaylarının organizatörü Komünizmle Mücadele Derneği, Mukaddesatçı Din Kurultayını topluyordu... Kurultay'a, Demirel'in yedeği Erbakan da katılacak ve bir konuşma yapacaktı...

19 Şubat gecesi Meclis lokantasında bolca, rakı, votka, içilmişti... İçişleri Bakanlığı bütçesi görüşülürken Demirel, alışılanın dışına çıkarak milletvekillerinin içine oturmuş, Hacıbaloğlu, İhsan Ataöv ve Alı İhsan Balım ile kaynatıyordu..

Hamido arka sıralardan nara atarcasına, kürsüde konuşana müdahele edenlere «susmalarını» ihtar ediyordu...

Saat gelip 01.50'ye dayanmıştı. Başkan Nurettin Ok «Müdahele olursa ceza vereceğim» demiş, fakat Hamido gayet neşeli ve arkadaşlarının yüzüne sırıtarak bakıp şöyle seslenmişti:

— «Sayın başkan, bize bırak, cezalarını biz verelim.»

Fakat gene de bir kavga havası yoktu... Yoktu amma, Kürsüdeki Sükan parolayı vermişti:

— «Nâzım Hikmet'e vatan şairi demedin mi?»

Çetin Altan'ın vereceği cevabın artık hiç önemi yoktu... AP'liler saldırdı...

Anlatmakla olmaz, yazmakla olmaz... Görmek gerekirdi..

Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisi'nin beyaz, bembeyaz mermer döşemelerine kan damlamıştı, kırmızı... Aslında kan İkinci Cumhuriyet Demokrasisine damlamıştı... Tarihin akışını durdurmak imkânsızdı. Bu oyun böyle devam edemezdi. Patlama zorlanıyordu...

«Böyle gelmiş, böyle gider» diyenler yanılıyordu. Hem de çok yanılıyordu. Böyle gelmişti amma, böyle gitmeyecekti...

Parlamentodan sevgilerle...

Onur BARTU

YUNUS KOÇAK KANLI GÖMLEĞİYLE.
— Demokrasi kana bulandı —

münistlik» şaibesi altında seçime katılacak olan bir TİP'in seçim şansı fazla olmayacaktır.

Anayasa Mahkemesi, dâva sonunda istenildiği şekilde karar verir, yani TİP'i kapatırsa mesele kalmayacaktır. Fakat TİP'i beraat ettirmesi ihtimaline karşı da şimdiden hazırlıklı olmak, bu partiyi meşruluğu en yüksek mahkemenin kararıyla sabit olduktan sonra dahi çalışamayacak hale getirmek lâzımdır.

Öyleyse yapılacak iş, bir yandan TİP aleyhinde dâva açılmasını sağlayacak ortamı hazırlarken, bir yandan da parlamentoda TİP milletvekillerini hırpalıyarak AP teşkilâtının da TİP'in alt kademe mensuplarına karşı aynı yolu izlemelerini sağlamaya çalışmak, bu arada TİP'i savunan devrimci ve sosyalist yazarları ardarda dâvalar açarak yıldırmaktır. Bunların yanında meclis içtüzüğünde, Basın Kanunu'nda, askerî yargı usulünde, seçim kanununda, medeni kanunda, ceza kanununda yapılacak değişikliklerle 1969 seçimlerine kadar TİP kolunu kıpırdatamaz hale getirilecektir. Demirel bu değişiklikleri gerçekleştirmek için de şu hesaba dayanmaktadır: 1969 seçimine kadar CHP içinde çalkantılar devam edecek, hattâ yeri bir bölünme olacaktır. Ayrıca, YTP, MP, GP ve bağımsızlardan AP'ye yapılacak transferlerle bu değişiklikleri tereyağından kıl çeker gibi parlamentodan geçirmek mümkün olacaktır.

İşte, geçen Pazartesi günü millet meclisinde vuku bulan alçakça tecavüz, bu plâna göre sahneye konulmuş ve kanlı bir şekilde uygulanmıştır.

İçişleri Bakanı Sükan, gece geç saatlerde kabarık bir dosya çantasıyla kürsüye çıkmış ve konuşmasına başlar başlamaz parlamentosunun en sol kanadına, yani Türkiye İşçi Partisi'ne saldırıya geçmiştir. Bazı delegeler açıklayacağını söyleyen Sükan, TİP Lideri Aybar'ın **«Marksizm bir bilimdir. Kapitalizmin zıddıdır. Bilimden yararlanmak anayasada da vardır. Şu halde marksizm anayasamıza aykırı değildir»** dediğini, bu sözleriyle tek tip

→

Cemaziyülevvel

Geçen haftaki «vahşet» olayının kışkırtıcısı Faruk Sükan, babası Konya'nın Karaman İlçesi özel idare memuru iken 1921 yılında dünyaya gelmiştir. Gençlik yıllarını Konya'nın Ereğli İlçesi'nde geçiren Sükan, ilk eğitimi ve kültürü Halkevlerinden aldığı için çevresinde CHP'li olarak tanınmıştır. Nitekim, Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra Ereğli Belediyesi'nin yardımıyla Fransa'ya giden Sükan dönüşünde CHP saflarında politikaya atılmış ve 1954'e kadar bu partide çalışmıştır. 1954'de DP saflarına geçmeyi daha yararlı görmüş, kısa süre sonra DP İlçe Başkanı ve Belediye Başkanı olmuştur. Doktorluk hayatı pek başarılı olmadığı için politikayı tercih eden Sükan, 27 Mayıs sabahı tutuklandığı zaman pişmanlık duymuşsa da, 1961'de gözünü karartarak AP'ye girmiş, Gümüşpala'nın ölümünden sonra liderlik için önce Bilgiç'i desteklemiş, son dakikada yine kaypaklık ederek Demirel'le işbirliği yapmıştır. Halen, AP iktidarında Namık Gedik'e rahmet okutan kilit adamlardan biri haline gelmiştir!

Sosyalist militandan kendisini döven babasına

Kudret R. ALPAY

TİP'in militan üyelerinden Kudret Recep Alpay, geçen hafta Nizip'te Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi olan babası Güllü Ahmet ve kardeşi Celal tarafından sosyalist eylemde bulunduğu için odunla dövülmüş, tabanca ile tehdit edilmiş ve kafası yarılmıştır. Aşağıdaki yazısında Alpay, babasının zorbalığına fikirle cevap vermektedir. Bu, aynı zamanda, Parlâmentoda TİP'i kardeşi kardeşe düşman etmekle suçlayan AP'lilere de cevaptır:

Ben Güneydoğu Anadolu'nun küçük bir kasabasında sosyalist kavga veren bir TİP militanıyım. Halkımı uyandırma savaşında çeşitli hakaretlere uğramış, burjuva kiralık katillerinin öldürmek için peşimde gezdiği Nizip'te halen görev başındayım. Bugün bizzat babamın vurduğu odun darbesiyle, başım dikili olduğu halde sizlere bu satırları yazıyorum. Sesimi Türk halkına, özellikle TİP militanlarına duyurunuz ki, nasıl bir düzende yaşadığımızı akıllarından çıkarmayıp gerekli tedbirleri göstersinler.

Benim sevgili, zavallı, acımadığım babacığım. Bir zamanlar sen beş parasızdın, arkadaşlarından borç alarak yaşar ve bizi beslerdin. O zamanlar oğullarına karşı sevgin daha güzeldi. Şimdi biraz zengin oldun. Zenginliğinle insanlığın da değişti. Paraya tapar oldun. Parasız, insanlığa tapan bir düzenin kurulacağını düşünememen zavallılığının delilidir.

SINIFLI TOPLUM TÜRKİYESİ

Emek ve sermayenin bir arada yaşadığı ülkemizde emek - sermaye iç çelişkisinden doğan sınıflar meydana gelmiştir. Proleterya - Burjuvazi. Bu iki sınıfın arasında yaşayan ara tabakalar erimek ya da bu iki sınıftan birisinin durumunu üslenmek zorundadır. Ülkemiz proleterleri bilmeden geçici menfaatler uğruna gelecekteki asıl menfaatlerini görememekte ya da şartlandırmalardan bir türlü kurtulamamakta ya da düzenin insafsız ezgilerine dayanamayıp para babalarının elinde oyalanıp durmaktadırlar. Ancak emeğini savunmasını öğrenenler, TİP saflarında yer alarak sınıfının bilincine varmaktadırlar.

Ben o parasız günlerimi unutmadım. Daima sebebini aradım. Sonunda da buldum. Paraya dayanan kapitalist sistemde yaşıyormuşuz. İnsanlığa ve emeğe dayanan sosyalizim geldiği zaman mutlu olacakmışız. Gerçekleri bilip susmak alçaklıktı. Bunu tüm halkımıza anlatmalıydım. Örgütsüz bir şey yapılamayacağından TİP'e girdim. TİP'in militan saflarında yer almam tüm kompradorları olduğu gibi, şimdi küçük bir *burjuva olan seni de* kızdırdı.

SINIFSIZ TOPLUM TÜRKİYESİ

Proleterya sınıfının bilinçlenerek şimdiki üretim araçlarını kendi yararlarına dönük olarak idare etmesi, sosyal bir denge kurup, emeğe göre düzen kurmasından sonra sınıfsız (tek sınıflı) bir toplum Türkiye'si meydana gelmiş olacaktır. Böyle bir düzende devletin her şeye sahip olacağını söyleyenler yalan söylüyorlar. Çünkü sınıfsız toplumun devleti sadece halkın emrindeki memurdur. Ne insanlar birbirini aşağılar, ne başkasının özgürlüğüne karışır, ne düşmanlaşır ne de aç kalır.

Yükselmek isteyişin öylesine zavallıydı ki. İnsanların ezilmesiyle gerçekleşebilirdi. *Sonunda Nizip Ticaret Odaları* Yönetim Kurulu'nun üyesi oldun. «Nizip'in en büyük üç adamından birisiyim» diyerek şimdi şişiyorsun. Oysa tüccar - tefecilerin bir zavallı adamı olmuşsun haberin yok.

DEMOKRASİZM

Burjuvaya göre demokrasi devamlı sömürmektir. Proleteryaya göre sömürülmemektir. Sömürgecilik ortadan kalktığı zaman ancak gerçek demokrasiden bahsedilebilir. Sınıflı toplumların ekonomisi kapitalizm, sınıfsız toplumların ekonomisi sosyalizmdir. Sömürgeciliğin ortadan kalkması için gerçek demokrasinin uygulanması yani sınıfsız toplumların ekonomisi olan sosyalizmin pratikleşmesi zorunludur. Her bakımdan Halk için, halkla elele idare edilmenin siyasi adı demokrasi, ekonomik adı sosyalizmdir. İşte demokrasizm bundan başka bir şey değildir.

«TİP'e bir daha gittiğini, üyeleriyle *konuştuğunu görmeyeceğim! Ben* paraya taparım, sen de tapmalısın! Benim istediğim gibi olmalısın!.. İşçiler de kim oluyormuş! Seni nüfusumdan sileceğim!» deyip yirmi yaşındaki öz oğluna kardeşim Celal ile bir olup vurmaya başladın. Kinin tam boşalmayınca odunla kafamı ezmeğe başladın. Korkutmak için tabanca gösterdin... Ve sonunda kapı dışarı ettin.

GELDİM DİYEN FAŞİZM

Bugün gerçek demokrasiyi savunan sosyalistlere karşı sermaye çevreleri demokrasicilik oynayarak onları susturmak istemektedirler. Sermaye diktatörlüğü olan faşizmin ekonomisini gerçekleştirerek milli gelirin *yüzde 57 sini ceplerine indirmektedirler*. Amerikayla yapılan anlaşmaları, üsleri, 35 milyon M2 toprağımızı peşkeş çekmeleri, petrolü, madenleri sömürtmeleri ilerde siyasi faşizmi de getireceklerini göstermektedir.

Ben bu satırlarla diğer babalara da seslenmek istiyorum. Biraz da oğulları dinleyiniz... «Gözüne sıçtığımın. Nasıl da yiyor bir leğen aşı» demeyiniz benim babam gibi. Ve de düşünen beyinleri odunla parçalamak istemeyiniz. Bir gün gelir o beyinlerin en büyük intikamı sizleri affetmek olur.

SOSYALİST MİLİTANLAR

Türk sosyalistleri tüm tarihi ve doğal şartları değerlendirip tedbirli olmak mecburiyetindedir. Bugün için tedbiri elden bırakmak, bilmeyerek dâvamıza ihanet etmekten başka bir şey değildir. Halkı uyandırma savaşında taşlanabilirsin. Buna rağmen demokratiklikten ayrılmayacaksın. Burada meşru savunmanı yaparken elbette demokratiksindir. İktidarların TİP'i yok etmek için çalışmaları ve ondan biraz daha usta Burjuva CHP sinin arzuları boşunadır. Artık onlar da biliyorlarki sosyalistleri yok etmek için faşist bir darbeden başka çare yoktur. Ama, bu darbede kimin kazanıp kimin kaybedeceğini tarih göstermiştir.

HALKLAR YENİLEMEZ!...

Siz işte evlâdına bile bir babanın *düşman olduğu* düzenin insanlarısınız. Biz insanların, Bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşçesine yaşadığı düzeni getirmek için çalışan sosyalistleriz. Halkız!... Sevgilerle benim sevgili, zavallı acımadığım babacığım.

TİP milletvekillerine yapılan saldırı, Türkiye'nin bütün demokratik güçleri tarafından büyük nefretle ve tepkiyle karşılanmıştır. Olay bütün devrimci kuruluşlar tarafından yayınlanan bildirilerle protesto edilmiş. İstanbul'da İstanbul Üniversitesi ve Teknik Üniversite öğrenci dernekleri başkanları İl Başkanı Şinasi Kaya'yı ziyaret ederek kendisine buketler vermişler, demokrasiye olan bağlılıklarını bildirmişlerdir.

sosyalizmi, yani bilimsel sosyalizmi kabul ettiğini, bunun da marksizm, kollektivizm, dolayısıyla komünizmin ta kendisi olduğunu ileri sürmüştür. Ondan sonra da kalkıp tek tip sosyalizm olmadığını, kendilerinin bilimsel olmayan demokratik sosyalizme saygılı bulunduklarını söylemiştir. Bir savcı edasıyla konuşmasına devam eden Sükan, Aybar'ın, kendilerinin 1910'dan beri sürüp gelen Türk sosyalist haraketinin son halkası olduğunu söylemekle o zamandan bu yana hepsi de mahkemeler tarafından cezalandırılmış olan haraketlerle ilişki kurduğunu ileri sürmüş ama yine Aybar'ın bu haraketlerle TİP arasında organik bir bağ bulunmadığına dair beyanını zikretmekten ısrarla kaçınmıştır. Mustafa Suphi'lerden, Şefik Hüsnü'lerden, Zekeriya Sertel'lerden söz ederek TİP'e saldıran Sükan'ın konuşması ilerledikçe o zamana kadar sessiz duran AP'lilerin TİP'lilere lâf atmaları da başlamıştır. Nurettin Ok, bir kaç defa tokmağa vurarak bunları susturmak zorunda kalmıştır.

Tahriklerinin neticesini almaya başlayan Sükan biraz sonra daha da ileri giderek TİP'in gizli Türkiye Komünist Partisi ile *aynı metodu benimsediğini söylemiş*, o zaman Yunus Koçak **«Biz o değiliz. Ondan bize ne?»** diye müdahale etmek zorunda kalmıştır. AP'liler ise büyük gürültü çıkararak Koçak'ın itirazını lâf kalabalığına getirmeğe çalışmışlardır. O sırada Nurettin Ok'un da uygulanmakta olan oyunda yerini aldığı, artık meydanı AP'li zorbalara bıraktığı *görülmüştür*.

Dosyalardan birini kapayıp birini açarak konuşmasına devam eden Sükan nihayet sözü Doğu mitinglerine ve Roma toplantısına getirmiş, toplantıya katılan partilerin hepsinin komünist olduğunu söyleyecek kadar ölçüyü kaçırmıştır. Bunun üzerine, YTP'li Karahan toplantıya katılan Baas Partisi'nin komünizmi değil, *demokratik sosyalizmi* savunduğunu söyleyince Başkan Ok Karahan'ı susturmuş, Çetin Altan'a da sataşarak AP'lileri tahrik etmemesini sert şekilde ihtar etmiştir. AP'lilerin artık kavga kıvamına geldiğini gören Sükan, Altan ile Ok arasında başlayan söz düellosunu fırsat sayarak Çetin Altan'a, **«Nâzım Hikmet gibi bir vatan hainini** *yazılarında nasıl* olup da **«en büyük Türk şiiri»** olarak kabul ettiğini sormuştur Sükan'ın dosyalarında TİP aleyhinde bir suç delili olarak yer aldığı anlaşılan bu sözleri Çetin Altan parlamentoda da tekrarlamakta hiçbir sakınca görmemiş ve bakana gerekli cevabı vermiştir: **«Evet, Nâzım en büyük Türk şairidir!»**

İşte bakanın bu son kışkırtmasından sonra kızılca kıyamet kopmuş ve tafsilatını Yunus Koçak'ın kendi kaleminden okuyacağınız kanlı saldırı başlamıştır. Başta tabancalı Hamido olmak üzere yumruk, tekme ve muştalarla TİP'li Yunus Koçak Çetin Altan, Sadun Aren, Kemal Nebioğlu, Cemal Hakkı Selek ve Ali Karcı'nın üzerine çullanmış, ortalığı kana boğmuşlardır.

Manzara o kadar dehşet vericidir ki, bütçe görüşmelerini izlemek için salonda bulunan devletin en yüksek emniyet görevlileri dahi şimdiye kadar sayısız kanlı olaylarla karşılaştıkları halde şaşkına dönmüş, Emniyet Genel Müdür Yardımcısı İsmail Dokuzoğlu kalp krizi geçirmiştir.

AP'nin elebaşları planladıkları kanlı oyunu oynamışlardır, ama sonuç, bekledikleri gibi olmamıştır Nitekim olaylardan dokuz saat geçmeden yükselen beklenmedik tepki, başta Demirel ve Sükan olmak üzere AP yöneticilerini paniğe uğratmışlardır.

Son bir aydan beri hemen hemen her konuşmasında irtica tehlikesine işaret eden CHP Lideri İnönü, bugüne kadar görülmemiş bir heyecanla millet meclisi kürsüsünde konuşarak geceki olayların kaçınılmaz sonuçlarını şöyle açıklamıştır:

«Böyle irtica, zorbalık ve zulüm teşebbüsleri yalnız sizin âkıbetinizin bir an evvel meydana çıkmasını tâcil eden sebeplerdir. Patladığı zaman bu nasıl patlar? Kime zarar verir? Bilinmez. Bu sefer de patlar ve biz gelecek hafta demokratik rejime gideceğiz mi, der? Ne der? Onu kimse tayin edemez...»

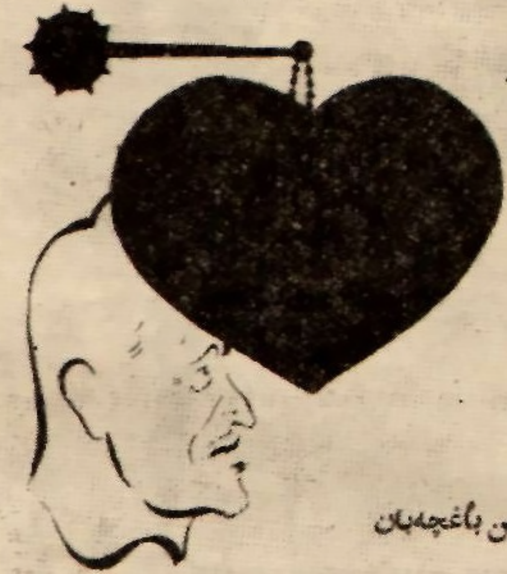
Böylece Demirel, iktidara geçtiğinden beri ilk defa İnönüyü de karşısında bulmuştur.

TİP Lideri Aybar da, yaptığı konuşmada, AP'nin oyununu açığa vurarak sormuştur:

«Kesin olarak karar vermek zorundayız. Türkiye'de demokratik rejim yürüyecek mi, yürümeyecek mi? Bu gibi zorbalıklarla Türkiye'de demokratik rejime olan güven her gün biraz daha azalır. Bunu hepimizin bilmesi lâzımdır.»

Aybar, daha sonra Sükan'ın suçlamalarını birer birer cevaplandırmış ve **«Dün gece partizan olmaması gereken bir zat, partizanca davranışla milli iradenin bir kısmını temsil eden TİP'i düzme vesikalarla itham etmiş, kendi grupunu tahrik etmiş, büyük bir kalabalık hücuma geçerek arkadaşlarımızın canlarına kasdetmişlerdir. Amaç, mahkemeleri, kamuoyunu etkilemektir. Bunlar, 2 Haziran'da yapılacak seçimi muallel kılacak davranışlardır. Seçimin meşruiyetine şimdiden gölge düşmüştür.»** demiştir.

Meclis'te konuşan diğer parti sözcüleri de, AP'nin vahşetini ağır dille yermişlerdir.

İran Şahı'ndan utansınlar!

İktidarın başı Demirel, AP'lilerin parlamentoda TİP'lilere karşı yaptıkları alçakça tecavüze sebeb olarak, Çetin Altan'ın Nâzım Hikmet hakkında, Sükan'ın bir sorusuna cevaben «Evet, Nâzım Hikmet en büyük Türk şairidir» demiş olmasını göstermişlerdir. ***Bay Sükan bu soruyu Çetin Altan'a değil de, yurt dışında edebiyatla*** **ilgilenen herhangi bir kimseye sorsaydı, alacağı cevap hiç şüphe yok bundan farklı olmayacaktı. Nâzım Hikmet bugün kitapları bütün dillere çevrilmiş, plakları doldurulmuş, oyunları bütün tiyatrolarda sahneye konmuş en büyük Türk şairidir. O kadar ki, sol akımlara karşı en ağır baskıların uygulandığı İran Şah'ının faşist rejiminde dahi Nâzım Hikmet'in kitapları basılmakta ve serbestçe satılabilmektedir. Yukarıda, Nâzım Hikmet'in «Ferhat ile Şirin» adlı oyununun İran baskısı görülmektedir. Bu belge karşısında, AP'li saldırganlar bir parça olsun utanırlar mı?**

Tecavüz karşısında daha şiddetli tepki ise, demokratik güçlerden gelmiş, sendikalar, gençlik kuruluşları profesörler, ardarda yayınladıkları bildiriler, düzenledikleri gösteriler, çektikleri telgraflar ve verdikleri demeçlerle, AP'lilerin saldırısını lanetlemişler, TİP'in varlığını ve onunda birlikte Türkiye demokrasisini korumak için sonuna kadar mücadele edeceklerini açıklamışlardır.

TİP'i zorbalıkla sindirmenin ve siyaset hayatından silmenin imkânsızlığını gören AP iktidarı, bu defa oyunun diğer bölümünü sahneye koymuş ve İçişleri Bakanı Faruk Sükan, TİP hakkında Siyasi Partiler Kanunu'na göre işlem yaptırması için hükümetin elindeki vesikaları Cumhuriyet Başsavcılığı'na verdiğini açıklamıştır.

AP çevreleri hafta sonunda Cumhuriyet Başsavcılığı'nın TİP hakkında soruşturmaya başladığını yaymışlarsa da, Aybar'ın başkanlığında toplanan TİP Merkez Yürütme Kurulu, bu iddiaları yalanlamış ve şu açıklamayı yapmıştır:

«Bunlar, tamamen yalandır, iftiradır. Bu iddialar, her seçim arifesinde ileri sürülmüş, kamuoyu aldatılarak partimizin seçim şansını kırma yoluna gidilmek istenmiştir. Ellerinde gerçekten delil olsaydı, hükümet veya AP olarak dâva açma yoluna giderlerdi. Siyasi Partiler Kanunu bu yetkiyi tanımıştır. Ama onlar; bunu yapmamış, yapamamışlardır.»

BİR DE SOL TARAFTAN VUR...

Birinci sınıftaydım ben o zaman... Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü... Yeni Türkiye adlı bir okuldayım... Müsamere yapıık... Resimleri var halâ... Bana kadife ceketler giydirmişler ve ta kaşımın üstünden kesilmiş saçlarım... Canan'la, kardeşimle testere oyunu oynuyoruz... Sahnede Şarkısı da şöyleydi:

Baltalar elimizde
Uzun ip belimizde
Biz gideriz ormana
Hop ormana

Yaşlı kütük seçeriz
Karşılıklı geçeriz
Testereyle biçeriz
Hop biçeriz

Ağacın yanında dur
Baltayı sağdan savur
Bir de sol taraftan vur
Kuvvetlen vur

Kışın odun yanınca
Alevler parlayınca
Şarkı söyler oynarız
Hop oynarız

Ben unutmuşum bunu, ne bileyim... Geçen gün Kadıköy'e indikti, karımla, küçük kızım Su'yla birlikte... Kar yağıyor... Kar yağınca, insanın sık geliyor çişi... Umumi helâya koştuk... Ben Erkeklerden **girdim, karımla kızım da** Kadınlar **dan... Sonra öbür yandan çıktım, buldum onları... Elimizde nevale, vapur iskelesine gidiyoruz.. Birden bizim kız**

Bir de sol taraftan vur

demez mi... Bir de baktım: O kar kıyamette bir yurtdaş, yalın yapıldak... Odun kırıyor... Sarılmış baltasına... kendini kurtarırmış gibi öyle... İndiriyor kütüğe...

Bir de sol taraftan vur

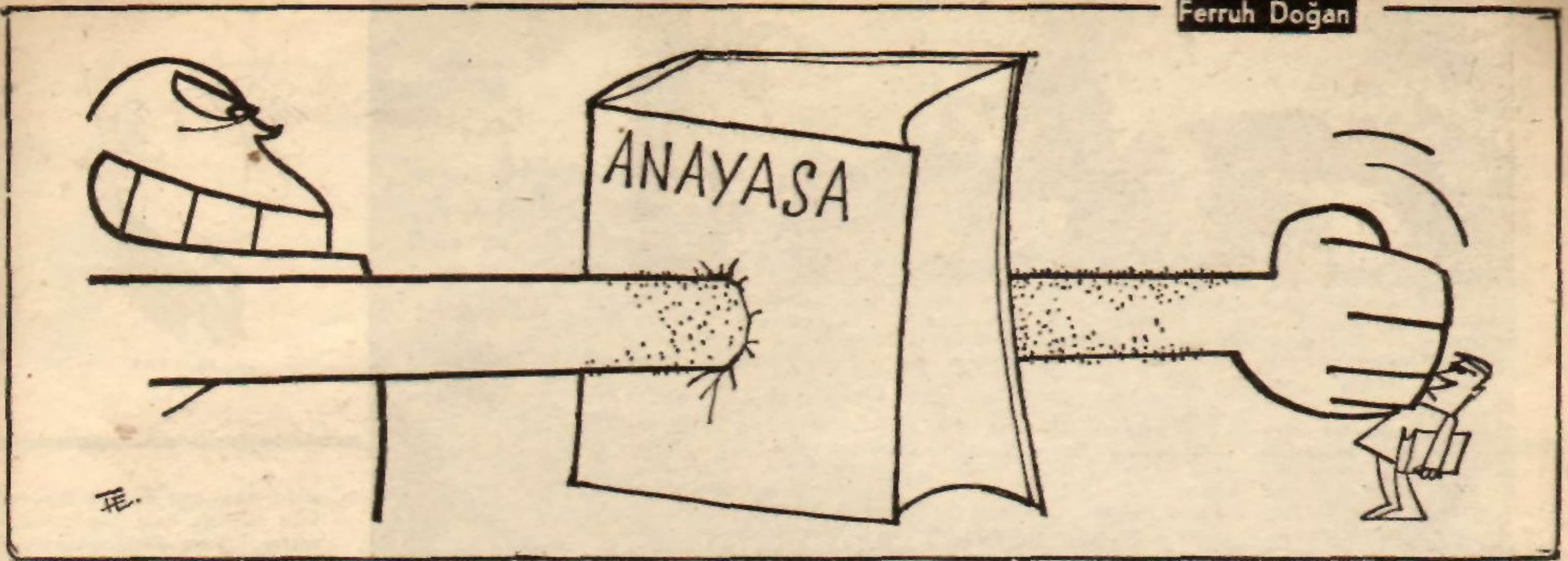
diye türküye başlamaz mı bizim küçük kız... Ve o kardaş da... belki de zamanı geldiği için... bir de sol taraftan vurdu kütüğe ...Ama kuvvetlen vurdu... Kuvvetlen ama.. Ve öyle vurdu ki, yakındır:

Kışın odun yanınca
Alevler parlayınca

sade beş on velet değil, bütün millet, ama bütün millet türkü çağ'rıp oynay'cak...

Can YÜCEL

Ferruh Doğan

Zorbaların gücü

Yaşar KEMAL

Şimdi Yassıada Mahkemesi'nin ilk gününü getiriyorum gözümün önüne. Salonda soluk almayan bir kalabalık vardı. Sapsarı kesilmiş, kanı kurumuş, kendilerine acındırmaya çalışan, merhamet dilenen bir kalabalık. Bunlar eti kemiği olan, gülen, ağlayan, düşünen, duyan insanlar değillerdi artık. Bir kara yığın, bir insan posası salonun dibine bir tortu gibi çökmüştü. Bu tortudan, insan tortusundan bütün salona bir korku dağılıyordu. Ürkek ürkek, gün görmüş baykuşlar gibi gözlerini kırpıştırıyorlardı. Boyunlarını bükmüş, ellerini kavuşturmuş birer merhamet külçesiydiler. Gerçekten bu tortuya merhamet duymamağa imkân yoktu. İlk gün Çetin Altan yanımda oturuyordu. Yüzüne baktım, yüzünde dehşet bir acıma vardı. Dokunsan ağlayacaktı o şakacı, o neşeli Çetin Altan. Göz göze gelince:

«Biliyor musun Yaşar,» dedi **«ben şu yargıçların yerinde olsaydım ne yapardım?»**

«Ne yapardın Çetin?» diye sordum.

«Bunların hepsini şimdi şurada salıverirdim. Bunların, bu kadar bitmiş, yokolmuş insanların cezai ehliyeti olamaz.»

Yargılanamayacak kadar insanlıktan çıkmışlar, başka, insanlık dışı bir dona girmişlerdi.

Şimdi de öyle düşünüyorum, ben olsaydım, onların korkunç hallerini gördükten sonra onları yargılamaz, Yassıada'nın ilk günü bırakır giderdim..

Birkaç kişiyi bu tortudan ayırmak gerekti. Bunlardan birisi Celâl Bayar, ötekisi Zorluydu..

Şimdi Menderes geliyor gözümün önüne. Birbirine dolanan bacakları, ölü koyun gözü gibi pörsümüş gözleriyle. Daha fazla ansımak istemiyorum o manzarayı. Bir insanın bu hale düşmesi bütün insanları acıtır, yaralar.

Onlar bu halkın düşmanıydılar, bunu iyi biliyorum. Amerikan işgal güçlerini onlar getirdiler Türkiye'ye. Tarihinde hiç tutsak edilmemiş milletimizi tutsak ettirenler onlardır. Üçüncü bir dünya savaşında altı saat içinde Türk milletinin yediden yetmişe imhasına karar verenler onlardır. Onlardır ki bir zorba idaresi kurdular, muhaliflerine kan kusturdular. Kurtuluş Savaşının büyük kumandanını yerden yere batıran, Uşak'ta başını yaran Kayseri, Topkapı, Geyikli olaylarını yaratanlar onlardır. Balıkesir olayını, Kurtuluş savaşının büyük kumandanıyla birlikte yaşadım. Balıkesir bir zorbalar güruhunun şahlanışıydı. Bir zulüm idaresi kuran onlardı. Hacı Ali Göktaş gibi inanmış, gençleri kaybedenler onlardı. Gene de o günü anmak istemezdim. O günü düşünmek istemezdim.

Hep düşünmüşümdür, bu adamlar niçin böylesine insanlıktan çıkacak kadar paniklediler? Çok düşündüm, vardığım yargı şu oldu: Onlar inançsızdılar. Hiçbir şeye inanmıyorlardı. Onlar kendi kör çıkarlarının kullarıydılar. Onlar hiçbir inanç uğruna tırnaklarını bile kesip atmamışlardı. Atmazlardı da.. Onlar çıkarlarının kullarıydılar. Onlar bir düşüncenin namusunda, kutsallığında, insanı insan eden ateşinde yunmamışlardı. İşte bu yüzden bu hale düşmüşlerdi. İnsan oğlunu böyle görmek öteki insanlar için hoş mu sanki, övünülecek bir şeymi sanki... Bence acının acısı. Düşmanını bile insan bu hallerde görmek istemez. İnsanların insanlığını yitirmeleri herkesi yaralar.

Onlardan işte bu sebepten söz etmek istemezdim. Ama bu günler tıpkı Yassıada öncesi günleri gibi. Ağı yutar gibi o kötü günleri ansımak zorundayım. Bunlar da gene onlar gibi azdılar. Onlardan da beter azdılar. Kanun dışı, insanlık dışı zorbalığa başladılar. Yassıada öncesini bile mumla aratacak bir zobalık bu. Mecliste muhalif milletvekillerini linç etmeğe kalktılar. Gazeteler bu zorbalık harekâtının iğrenç haberleriyle dolup taşıyor. Bu olay üstüne Morrison firmasının Türkiye mümessili diyor ki, böyle işler dünyanın her parlamentosunda olur, diyor. İngiltere'de de olur, diyor Morrison firmasının Türkiye mümessili yanılıyor. Haaa, bağışlayınız, eski mümessili mi, diyecektim.. Hayır dünyanın hiçbir parlamentosunda muhalif milletvekillerini büyük bir güruh böylesine linç'e kalkmamıştır.

Hiçbir parlamentoda böyle alçaklıklar olmaz. Adalet Partisi iktidara geldiğinden bu yana hep anayasa dışı davranışlarda bulunuyor. Anayasa dışı davranışları saymakla bitmez. Bu kötü davranışlarını Türk Milleti salt demokrasinin selâmeti uğruna yutuyor. Onun kanunsuzluklarına göz yumuluyor. Ve Adalet Partisi de azıttıkça azıtıyor. Mecliste muhalif milletvekillerini linç etmeğe kadar vardırıyor azgınlıklarını.

Yukarıdaki Yassıada örneğini kimseye hakaret etmek, kimseyi küçültmek için vermedim. Bir gerçeği, tanığı olduğum bir insan davranışını göstermek için verdim. Bir gün şimdiki gözü dönmüş eşkiya bozuntularının bu hale düşmemelerini istediğim için verdim.

Türkiye'deki yeni doğmuş, kökü dışarda kompradör burjuvalarının paralarından başka, satın alma güçlerinden başka güçleri yoktur. Bugünlerde birçok şeyleri satın alıyorlar ya, her şeyi satın alırız sanıyorlar. İnsanların vatanları vardır. Vatan birçok insan için, yozlaşmamış, satılmamış, alçalmamış birçok insan için en kutsal varlıktır. İnsanlar canlarını verirler de vatanlarının kılına bile gelmesini istemezler. İşte Vietnam'da zafer türküsü söyler gibi ölenler... İşte Çanakkale'de, işte Dumlupınar'da güzel bir türkü söyler gibi seve seve ölmüşler. Vatanseverler satınalınamazlar.

Öyleyse Türkiye'deki bu burjuvalar nasıl, niçin ayakta kalabiliyorlar? Güçleri olmayanların gümbür gümbür yuvarlanmaları gerekmez mi?

Onları ayakta Türkiye'nin demokratik düzene susamışlığı tutuyor. Herkes, tekmil aydınlar, askerler, öğretmenler, Üniversiteler cümle kötülüklerine karşın demokratik düzenin selâmeti uğruna onları destekliyor. Ayakları sürttüğü zaman bir tekme de kimse vurmuyor. Onları hatalarından döndürmek Türk ilerde güçlerinin biricik çabası oluyor. Üç yıldır bir tor tay öğretir gibi Türk ilerde güçleri boyuna anayasa dışına çıkan bu insanları anayasa içine çekmeğe çalışıyor. İşi gücü bırakmış bu insanlar yalnız anayasa sorunuyla uğraşıyorlar. Meclis basmaları bile bunların yanlarına kalıyor. Yaptıkları tekmil kanunsuzluklar yanlarına kalıyor. Bütün anayasa dışı işlemleri yanlarına kalıyor. Onlar da azıttıkça azıtıyorlar. Ve kendilerinde anayasayı ortadan kaldıracak, muhalif milletvekillerini mecliste linç edecek güç var sanıyorlar. Türkiyede burjuvasinin bir İngiliz, bir Fransız burjuvazisi gibi gücü yoktur. Türkiye'de burjuvazi destekle ayakta duran bir sınıftır. O destekleri ayağının altından çekmek onun gümbür gümbür yuvarlanmasına yeter de artar bile. Bu destek vatansever güçlerin demokrasi özlemi desteğidir.

Türkiye'de demokratik düzen yıkılırsa, burjuvazi de ortadan silinir. Burjuvazinin yaşaması, ayakta durabilmesi başka hiçbir şeye bağlı değil, salt demokratik düzene bağlıdır.

Daha iyi diyeceksiniz, öyleyse siz emekçiler niçin bu demokrasiyi savunuyorsunuz? Demokratik düzenin ortadan kalkması burjuvaziyi de ortadan kaldırır ama, belli olmaz, bu yıkıntı memlekette türlü yaraların, hattâ onulmaz yaraların açılmasına sebep olabilir. Biz, maşa dururken közü elimizle tutmak istemiyoruz. Sosyalizmi, bir demokratik düzen içinde halk tabakalarının gerçekleştirmesini istiyoruz. Çabamız budur. Bunun için demokratik düzenin üstüne titriyoruz. Bunun içinde olumsuz burjuvaları durmadan Anayasa sınırları içine sokmağa uğraşıyoruz.

Bilmiyorlar ki, ilerici güçlerin de gücü bir yere kadardır. Olumsuz hareketlerin önüne bir kere geçebilir, iki kere, üç kere geçebilir. Sonunda millet onları da dinlemez ve direnme hakkını kullanır. Millet bir gün direnme hakkını kullanmağa karar verirse bunun önüne Türkiye'de hiçbir güç geçemez.

Çiğ ipliğe bağlı bir umutla da olsa, Adalet Partisinin girdiği yanlış yoldan dönmesini, kendilerinin selâmeti için beklemeliyiz.

....

Ve Yassıada'da bir sabahtı. Ve bir salon... Salonda kanı kurumuş insanlar. Ve bir kara yığın, bir insan posası salonun dibine bir tortu gibi çökmüştü..

Zekeriya Sertel (solda), Bekirağa Bölüğü'nde Fuat Köprülü (ortada) ve Ferit Bey isminde bir diğer tutuklu ile beraber (Zekeriya Sertel'in yeğeni Osman Müeyyet Binzet'in albümünden...)

-2-

Hapishaneyi ilk kez Bekirağa Bölüğüne düştüğümde tanıdım. Gençtim, tecrübesizdim ve yeni evliydim. Üç yaşında bir yavrum vardı. Gelirim de yoktu. Fakat bu durumun, girdiğim yolun bir gereği olduğunu biliyor ve her şeyi normal buluyordum.

Bekirağa Bölüğü, şimdi İstanbul Üniversitesi'nin bulunduğu eski Harbiye Nezareti'nin avlusunun arka tarafındaki bir binanın adıydı. Eskiden içinde Muhafız Bölüğü oturuyordu. Sonradan İttihatçılar burasını siyasî hükümlüler için bir hapisane yaptılar. Fakat biz girdiğimiz zaman, Bekirağa Bölüğü, İttihatçılarla doluydu. Kapıdan geçince geniş bir koğuşa giriliyordu. Sağ tarafta ayrıca bir büyük koğuş vardı. İttihatçıların eski bakanları da genel merkez üyeleri burada toplanmıştı. Orta koğuşta ikinci derecede önemli kimseler bulunuyordu. Soldaki bir odaya da İttihatçıların ünlü Übeydullah Efendi'si yerleşmişti. Erkânın bulunduğu koğuşta politika yapılır, Ubeydullah Efendi'nin odasında ise, hikâyeler anlatılır, gülünürdü. Ubeydullah Efendi, Bekirağa Bölüğünü bir kervansaraya benzetiyordu:

— Dün burada Hürriyet ve İtilâfçılar vardı. Bugün biz bulunuyoruz. Yarın gene onların buraya düşüp bizi dışarı atmaları beklenebilir, diyor ve kahkahalarla gülüyordu.

En meraklı konuşmalar, kodamanların bulunduğu koğuşta yapılıyordu. Burada İttihat ve Terakki önderleri, durumu izaha çalışıyor, kendilerini savunmaya yelteniyorlardı. Bu yüzden çetin çatışmalar oluyordu.

Bekirağa Bölüğünde yapılan tartışmalarda en çok savaşa girmenin sorumluluğu üzerinde duruluyordu. İttihatçılar Türkiye'yi neden savaşa sokmuşlardı? Ne bekliyorlardı? Emperyalistlerin sömürge paylaşmak için yaptıkları bu savaşta Türkiye'nin elde edebileceği çıkar ne olabilirdi?

İttihatçıların kodamanları, kendilerini savunurken suçu biribirlerine atıyorlardı. Asıl suçlu sayılan Enver, Cemal ve Talât Paşalar yurt dışına kaçmışlardı. Onlar, memleketin kaderini Almanya'ya bağlamışlardı. Türk Ordusu, Almanların eline geçmişti. Keza Türk ekonomisi Almanların nüfuzu altında bulunuyordu. İttihatçıların yetiştirmeye çalıştıkları millî burjuvazi de Almanya'ya bağlanmıştı. Enver Paşa, Berlin'den aldığı emre göre hareket ediyordu.

Bekirağa Bölüğünde, kendisini sorumlu görmeyen Ağaoğlu Ahmet Bey, erkân koğuşunda barbar bağırıyor, bütün bu felâketlere Enver Paşa'nın sebep olduğunu söylüyordu. Onun bu fikrine katılanlar çoktu. Ağaoğlu, sözünü esirgemiyen bir adamdı. Herşeyi düşündüğü gibi söylerdi. Zaten buraya doğrudan doğruya savaş suçlusu olarak da getirilmiş değildi. O, daha çok, savaşı Türkiye için yararlı gösteren yazılar yazmıştı. Savaş boyunca İttihatçıların savaşçı politikasını savunmuştu. Suçu buydu. Şimdi bunun cezasını çekiyordu. Fakat kendisini suçlu saymadığı için, sinirleniyor ve öteki İttihatçı kodamanlara hücum ediyordu.

Ziya Gökalp

Erkân koğuşunda bu tartışmalar büyük ilgi uyandırıyor ve birçoklarının orada toplanmasına yol açıyordu. Bu ilginin başlıca nedenlerinden biri de Ziya Gökalp'in bu koğuşta bulunmasıydı. İttihat ve Terakki'nin ideologu, nazariyecisi olan bu adam, bir köşeye düşen yatağında bağdaş kurup oturur, etrafına toplanan insanlara, ders verir gibi, nazariyelerini anlatırdı. Onca, savaşın sorumluluğunu araştırmak yersizdi. Türk Milleti, bir tarihî gelişin içindeydi. Osmanlı İmparatorluğu artık devrini bitirmişti. İmparatorluk içinde bulunan milletlerin bağımsızlıklarına kavuşmaları zamanı gelmişti ve bunun önüne geçmek imkânsızdı. Osmanlı İmparatorluğu, bu tarihî gelişme içinde çökmeye mahkûmdu. Balkan Harbi, sonra da Birinci Dünya Savaşı, bu gelişmeyi hızlandırmıştı. İttihat ve Terakki'nin talihsizliği, böyle bir dönemde iktidarda bulunmuş olmasaydı. Şimdi çöken imparatorluğu değil, bu karanlık günlerde doğacak yeni Türkiye'yi düşünmek gerekiyordu. Düşmanı yurdumuzdan çıkarmanın yolları aranmalıydı. Millete bu yönde yol göstermek gerekti. Memleket mâtem, halk isyan içindeydi. Millî kurtuluş hareketi için bütün koşullar hazırdı. Yalnız bir öndere ihtiyaç vardı. İçin için kaynayan millî isyana bir yön verecek ve dağınık kuvvetleri toplayıp millî bir kuvvet hâlinde yönetecek bir önder lâzımdı. Kimdi ve neredeydi bu adam? Onu tarih ve olaylar doğuracaktı, umudumuzu yitirmemeliydik.

En feci günlerde bile imanı sarsılmayan ve etrafına umut ve iyimserlik yayan Ziya Gökalp, Bekirağa Bölüğünde yüreklere kuvvet veren bir ışık olmuştu.

Köprülü Fuat

Köprülüzade Fuat, Bekirağa Bölüğünde pek üzüntülüydü. Böyle siyasî bir maceraya karışıp buraya düşmüş olmaktan âdeta pişmandı. İlk defa siyasetle meşgul olmuş ve bu, ona pahalıya patlamıştı. Bekirağa Bölüğü'nde yatağına çekilir, neşesiz, küskün otururdu. Konuşmalara katılmaz, kendisini burada bulunanlardan saymaz, bir yabancı gibi herkesten uzaklaşırdı. Bekirağa Bölüğünden yakasını kurtarır kurtarmaz evine kapandı. Onu bir daha aramızda görmedik. Şehre bile pek çıktığı görülmezdi. Onun siyasete bu küsüşü, Demokrat Parti'nin kuruluşuna kadar sürdü.

Hüzün verici bir olay

Bekirağa Bölüğü'nün ortadaki büyük koğuşunda, bizlerden başka, İttihat ve Terakki umumî kâtipleri ile Ermeni olaylarından sanık bulunanlar da vardı. Fakat koğuşta dikkati en çok çeken, Nevzat Bey adında eski bir vali idi. Bir vakitler «Muhacirin Müdürlüğü»nde (Göçmen İşleri Müdürlüğü) müfettişlik yapmıştı. Ben onu oradan tanıyordum. Kürt Mustafa Paşa mahkemesi, bu adamı Ermeni olaylarında suçlu bularak idama mahkûm etmişti. Her an, gelip kendisini almalarını beklerdi. Kimse ile konuşmazdı. Üzgün ve küskün bir hâli vardı. Bir masaya oturur, gece gündüz kâğıt açar, fala bakardı. Ben onun günahsız olduğunu biliyordum. Asılmadan bir gün önce yanıma geldi. Zayıflamış, şakakları ağarmış, yanakları çökmüş, gözleri ışığını kaybetmişti. 35 yaşlarında genç bir adamdı. Evliydi. İki çocuğu vardı. İngiliz zulmünün kurbanı olmuştu. Koğuşta benden başka kimse onunla ilgilenmiyordu. Yanıma sokuldu. Alçak sesle:

— **Zekeriya**, dedi, **burada beni senden başka tanıyan yok. Benim günahsız olduğumu yalnız sen bilirsin. Hakkımda verilmiş olan hükmü de elbet biliyorsun.**

Bir ara sesi kısıldı. Gözleri doldu. Elleri titriyordu. Sonra kendini toplayıp devam etti:

— Senden tek bir ricam var. Sen gazetecisin. Gazetelere benim günahsız olduğumu anlat. Çoluk çocuğum, benim suçsuz olduğumu bilsin.

Söz verdim. Sonrâ, üzgün ve kederli, tekrar masasına döndü ve kâğıtlarını açarak kendi âlemine daldı. Ertesi sabah Nevzat Bey, masasının başında yoktu. Yatağı da boştu. O gece, herkes uyurken, meçhul kimseler almış ve şafak sökmeden asmışlardı.

O gün koğuşta mâtem havası esti. Kimse konuşmuyordu. İçimizden biri eksilmişti. Yarın sıranın kime geleceği belli değildi. Hepimiz ölümü karşımızda görmüş gibiydik. Koğuşta yatak komşum İttihak ve Terakki umumî kâtiplerinden Topal Gani Bey, üzüldüğümü görünce koluma girdi, beraber avluya çıktık. Alçak sesle konuşuyordu:

— **Üzülme**, diyordu. **Burada uzun süre kalmıyacağız. Biz kaçmaya hazırlanıyoruz.**

Sonra uzun uzadıya yapılan hazırlıkları anlattı ve avlunun sonlarına doğru alçalan bir duvardan atlayarak nasıl kaçılacağını gösterdi.

Fakat bu hazırlık gerçekleşemedi. Bir hafta sonra suçları hafif görülen beş on kişiyi serbest bıraktılar. Bunlar arasında Köprülü ile ben de vardım. Geri kalanlar Malta adasına sürüldüler. Böylece, kaçma plânları suya düştü.

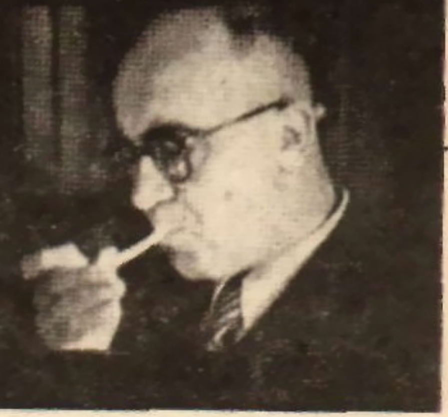
Bekirağa Bölüğünden çıkar çıkmaz ilk işim Matbuat Umum Müdürlüğüne (Basın - Yayın Genel Müdürlüğü) giderek «Büyük Mecmua» adında bir dergi çıkarmak için izin almak oldu. O zaman Matbuat Umum Müdürü, Nâzım Hikmet'in babası

ORHAN
SEYFİ
ORHON

AHMET EMİN YALMAN
— Amerika'nın dümensuyunda —

Bekirağa Bölüğü ve emperyalizme karşı mitingler

Hikmet Bey'di. Beni şöyle bir süzdü:

— **Be oğlum, dedi, hapisten yeni çıktın, başına yeni bir belâ mı açmak istiyorsun?**

— **Hikmet Bey,** dedim, **bu zamanda susulabilir mi?**

«Büyük Mecmua»

O dönemin bellibaşlı edip, şair ve fikir adamlarını biraraya toplayarak dergiyi çıkarmaya başladım. Ömer Seyfettin, Reşat Nuri, Falih Rıfkı, Fuat Köprülü, Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Ruşen Eşref, Faruk Nafiz ve daha birçokları devamlı yazarlar arasındaydı. **«Yeni Ses»** gazetesindeki denememizden ders almıştık. Başlangıçta **«Fincancı katırları»**nı ürkütmemek ve düşmanın hıncını üzerimize çekmemek için ihtiyatlı hareket ediyorduk. Yazarlar, ilk zamanlarda öyle konularla uğraşıyor ve öyle şeyler yazıyorlardı ki, sanki İstanbul'un ve memleketin o günkü cehennem hayatı onları hiç ilgilendirmiyordu. Dergiyi okuyanlar, o vakitki Türk aydınlarının sanki bir hayal âleminde yaşadıklarına hükmedebilirlerdi. Kinimizi, öfkemizi içimizde tutuyor, fırsat bekliyor, düşmana imkân vermemeye çalışıyorduk. Pusuda günümüzü bekliyorduk.

O gün, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ile geldi. Yunan askerlerinin Anadolu'ya ayak basmaları hepimizi zıvanadan çıkardı. Ondan sonra artık **«Büyük Mecmua»** bir feryat, bir isyan bayrağı hâlini aldı. O vakte kadar susar gibi gözüken arkadaşlar, birden patlayan bir volkan gibi ateş püskürmeye başladılar. Her biri ayrı bir açıdan, halkın çektiği acıyı anlatmaya çalışıyordu. Şairlerimiz coşmuştu. Ediplerimiz halkın kederini yansıtmakta yarışa girmişlerdi. Gündelik gazetelerin yapamadığını biz yapıyorduk. İzmir ve İstanbul işgalinin yüreklerde yarattığı acıyı biz dile getiriyorduk. Sansür, birçok yazıyı siliyor, parçalıyordu. Fakat silinen yerlere rağmen, dergide hüküm süren isyan havası apaçıktı.

Bununla beraber, derginin adı **«büyük»**, kendisi küçüktü. **Bunu** işgal kuvvetleriyle, özellikle İngilizlerle savaşmak için çıkarıyorduk. Çünkü olaylar günden güne önem kazanıyor, gerginlik artıyordu. Hoşnutsuzluk, boğaza kadar gelmişti. Gizli mukavemet teşebbüsleri, memleketin her tarafında görülüyordu. Hele Yunanlıların İzmir'e asker çıkararak Anadolu içine yürümeye kalkmaları, halk arasındaki isyanı son haddine getirmişti. Yalnız İstanbul elden çıkmakla kalmıyor, düşman Anadolu'nun göbeğine doğru ilerliyordu.

Halide Edip

Ben Bekirağa Bölüğündeyken **e**şim Sabiha, Halide Edip ile ilişki kurmuş ve onun yanında gizli faaliyete başlamıştı. Halide Edip o zamana kadar siyasetle uğraşmamıştı ama, artık o da herkes gibi kendini siyasete vermişti. Bir taraftan gizli mukavemet hareketleriyle ilişki kuruyor, bir taraftan da Amerika'nın yardımını elde etmeye çalışıyordu.

Onun düşüncesi şuydu: **«Ordumuz kalmamıştır. Düşman kuvvetli, biz ise zayıfız. Dağınık ve perişan bir hâle düştük. Bu durumda İngiltere, Fransa, İtalya gibi büyük düşmanlara karşı duramayız ve onları memleketten çıkaramayız. Bu kuvvetleri ancak Amerika'nın yardımıyla memleketten kovabiliriz.»**

Halide Edip, Amerika'nın emperyalist bir devlet olmadığını sanıyor, Washington'un iyiniyetine inanıyordu. Türkiye'yi düştüğü felâket uçurumundan kurtarmak için, Amerika, bizden birşey istemiyecekti. Yalnız işgal kuvvetlerine karşı Türkiye'yi koruyabilmesi için Türkiye'nin Amerikan mandasına girmeyi kabul etmesi gerekiyordu. Biz Amerikan himayesine girerken, iktisadî yardım da görecek ve böylece hem işgalden kurtulmuş olacaktık, hem de bağımsızlığımıza kavuşarak kalkınma olanakları bulacaktık.

Amerika'nın hesabı

Oysa, Amerika, İngiltere'nin harp yorgunluğundan yararlanarak Orta Doğu'ya girmek istiyordu. Bunun için de Türkiye'yi seçmişti. Memlekette bir de Amerikan mandacılığı örgütü kurulmasına yardım etmişti.

Halide Edip'in bu çocukça hayaline inananlar, onun etrafında toplanıp bu örgütü kurmuşlardı. Kurucular arasında gazeteci Ahmet Emin Yalman ve o sıralarda Kızılay Derneği Başkanı olan Hamit Bey de vardı.

Bu işde Halide Edip'in samimiyetinden ve iyiniyetinden şüphe etmek kolay değildir. Çünkü Halide Edip, romantik bir kadındı. Siyasetten anlamazdı, bütün hayatında temiz ve namuslu kalmıştı. Son derece vatanseverdi. Bu düşüncesinde de vatanı kurtarmak kaygusundan başka bir neden aramak doğru olmaz. Kızılay Başkanı Hamit Bey de öyleydi. Fakat Ahmet Emin (Yalman), daha o vakit kendisini Amerikalılara kaptırmıştı.

Halide Edip, **«Büyük Mecmua»**da bize katılmış ve derginin başyazarlığını üzerine almıştı. Her hafta birinci sayfadaki başyazıyı o yazıyor, derginin genel havasını da o vermeye çalışıyordu. Gariptir ki, dışardaki faaliyetinde Amerikan mandası işleriyle uğraştığı halde, **«Büyük Mecmua»**da bu konuya hiç dokunmuyor, sâdece edebiyatla uğraşıyordu.

Halide Edip o vakit birkaç cephede birden çalışıyordu. Bir yandan mitinglerde ve toplantılarda ateşli nutuklar vererek halka umut aşılamaya uğraşıyor, işgal kuvvetlerine çatıyordu. Bir yandan Amerikan mandasını savunuyordu. Ayni zamanda göz doktoru Esat Paşa tarafından yönetilen örgütle işbirliği yapıyordu. Memleketi kurtarmak için çalışan gizli örgütlerle de ilişkiler kurmuştu. Bize daha çok Mustafa Kemal hakkında bilgi veriyor, cesaret ve azmimizi arttırıyordu.

Halide Edip Hanımla hemen her gün görüşüp talimat alırdık. O sırada İstanbul'da Sultanahmet meydanında İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini protesto için büyük bir miting yapıldı. Bu, İstanbul halkının işgal kuvvetlerine isyanını bağıran ilk büyük toplantıydı. Kadını erkeği, çoluğu çocuğu, ihtiyarı ile bütün İstanbul oradaydı. Halide Edip, bu mitingte son derece hevecanlı bir nutuk söyledi. Halide Edip iyi ve kudretli bir hatipti. Konuşurken halkı ve karşısındakileri büyülemesini bilirdi. Fakat zaten halk o kadar heyecanlıydı ki, en basit hatip bile onları harekete getirebilirdi. O gün bu mitingte bütün şehrin kalbi çarpmış, halk gözyaşları dökmüştü. Halide Edip Hanım kürsüden inip yanımıza geldiği zaman, gözlerinden yaşlar akıyordu. Hayatının en heyecanlı gününü yaşamıştı.

Biz de o gün **«Büyük Mecmua»**yı mâtem havası veren siyah bir kapak içinde çıkardık, mitingte bedava dağıttık.

Büyük müjde

O günden sonra Halide Edip Hanımla temaslarımız sıklaştı. Biz de uzaktan uzağa, bilinmeyen bir asker gibi mukavemet hareketine yardım ediyorduk. Bir gün Halide Edip'i Beyazıt'ta, Feyziye Mektebinde ziyarete gitmiştik. Sevinçliydi. Gülüyordu. İlk sözü, bize şu müjdeyi vermek oldu:

— **Bugün Mustafa Kemal, Anadolu'ya geçmek üzere Samsun'a hareket etti. Artık millî mukavemet hareketi önderini buldu. Bundan sonra umut verici haberler bekleyebiliriz.**

Birkaç gün sonra Halide Edip Hanım, bizim de Amerika'ya öğrenim için gitmek isteyip istemediğimizi sordu. Altı genç, öğrenim için Amerika'ya gönderilecekti. Bu beklenmedik teklif, önce bizi şaşırttı. Fakat sonra düşündük, benim Paris'teki öğrenimim savaş yüzünden yarım kalmıştı. Eşim için de bir yüksek öğrenim yapmak olanağı ortaya çıkmıştı. Bu fırsattan yararlanmaya karar verdik ve Mustafa Kemal Samsun'a çıktıktan bir iki ay sonra biz de Amerika yolunu tuttuk.

GELECEK YAZI
İstiklâl Mahkemesinde-
Sinop'ta sürgün hayatı

Avukatlar konuşuyor

MÜŞÜR KAYA CANPOLAT

İBRAHİM TÜRK

BARO BİR BASKI GRUBU OLMALIDIR

HALİT KARÇA

SELÇUK MİNKARİ

Binlerce avukatı temsil eden İstanbul Barosu, bu hafta bir avukatın emniyette dövülmesi olayı'nı görüşmek üzere olağanüstü kongre yapacaktır.

Geçen sayımızda da belirttiğimiz gibi, Avukat Suavi Raşitoğlu'nun dövülmesi, sadece mesleki dayanışma yönünden değil, aynı zamanda vatandaş hukukunun o hukuku korumakla görevli kimseler tarafından ihlali meselesi olarak ele alınmalıdır. Bir önemli mesele de, bugün Türkiye'de sayıları 8-10 bini bulan avukatların temsilcisi olan baroların, en büyük hukuk gücünü temsil eden örgütler olarak, bir baskı grubu haline gelmeleri meselesidir. Genç ve devrimci avukatlar Baro'yu devrimci bir baskı grubu haline getirmek için büyük mücadele vermektedirler. Çarşamba günü yapılacak olan toplantıda da bunun mücadelesi verilecektir.

ANT Baro'nun olağanüstü kongresi arifesinde, devrimci avukatların görüşlerini tesbit etmek üzere bir anket düzenlemiş ve kendilerine aşağıdaki soruları yönelterek şu cevapları almıştır.

İlhan BAYKENT

1) Vatandaş hukukunun vahim bir şekilde ihlali olarak değerlendiriyorum.

2) Bu konuda açılmış dâvalarımız dahi vardır. Bu tür olaylar doktor raporu ile sabittir.

3) Gösterilmemiştir. Gösterilmesi gerekir.

4) Baroların klâsik hukuk açısından devlet yönetimine etkisi düşünülemez. Ancak, fiili davranışlar bakımından tesiri olur. Tabiatıyle, bu çeşit bir eylemi hazırlar ve katılırım.

5) Asla... Bu bir mesleki kuruluş dahi olsa.. Anayasa dışı davranışlara karşı mücessesenin devrimci mücadelede sorumlu olduğuna inanırım.

Müşir K. CANPOLAT

1) Kanaatimce, hukuk devletinde kimse dayak yememelidir. Hukuk ilkeleri bunun için düzenlenmiştir.

2) Mahkemelere bunu kabul ettirmek mümkün değildir. Bir akıma mahkeme böyle elde olunmuş «ikrar»lara dayalı hükümler vermektedir. Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'nda bunu önleyici yeni hükümler getirilmelidir.

3) Şimdiye değin gösterilmemiştir. Hazırlık tahkikatı sırasında avukatın müvekkil ile birlikte bulunmasını sağlamak gerekir.

4) Baroların hukuk ilkelerinin uygulanmasında en etkili bir baskı grupu olması gerekir. Anayasaya, hukuka aykırı davranışlara karşı en büyük eylemi barolar yürütebilir. Böyle bir eyleme gönüllü katılırım.

5) Bu tartışma dışında kalmasını onaylayamıyorum ve zaten uzun bir süre kalamaz da...

Necati ERTÜRK

1) Polisin tüm vatandaşlara karşı kanunsuz davranış'nın bir tezahürüdür.

2) Somut olarak başımdan böyle bir olay geçmedi. Ancak böylelikle emniyette alınan ifadelerin mahkemelerdekilerle çelişme halinde oluşu, bu gerçeği kanıtlamaktadır.

3) Herhangi bir çaba gösterilmemiştir. Muhakkak gerekir bu görevi yerine getirmesi..

4) Baro'nun bir baskı grupu haline gelmesini candan desteklerim.

5) Baro'nun demokratik bir devrimci anlayış için çalışmasını isterim.

Neclâ FERTAN

1) Avukat arkadaşın dövülmesini sadece mesleki bir dayanışma meselesi olarak ele almaya imkân yok. Kanunların

hâkim olması gereken bir rejimde başta Anayasa olmak üzere bütün yasaların ihlali söz konusudur.

2) Ceza dâvası takip etmedim şahsen... Fakat bu gibi şikâyetleri mahkemelere kabul ettirebilen tek arkadaş da görmedim.

3) Benim bildiğim kadar, bir çaba gösterilmemiştir. Muhakkak gerekir. Bu, baronun görevleri içindedir.

4) Elbette baroların bir takım sosyal görevleri vardır. Genel kurul toplantılarında konuşan avukatlar, baronun bu görevlerini hatırlatmışlardır. Hiç tereddüt etmeksizin böyle bir eyleme katılırım.

5) Ben tasvip etmiyorum. Baro'nun üyelerine sadece bazı pratik imkânlar sağlamak için kurulmuş olduğuna inanmıyorum. Devrimci fikirler tartışılırken baronun bu konuda görüşünü belirtmesi gerekir.

Halit KARÇA

1) Aslolan vatandaş hukukunun ihlalidir. Aynı zamanda emniyetteki alışkanlığın karşısında olduğumuzu belirtmek isteriz.

2) İkrar delillerinin yetersizliği şüphesizdir. Mahkemelere bunun yetersizliğini kabul ettirmek, bugünkü hukuk düzeninde mümkün değildir.

3) Baroların böyle bir çaba gösterdiğini hatırlamıyorum. Ama göstermesi kaçınılmazdır.

4) Baroların hukuk ilkelerini savunması, asli görevleri içindedir. Hukuka aykırı davranışlara karşı çıkmasını tasvip eder ve katılmayı şahsi ve mesleki şeref sayarım.

5) Devrimci fikirlerin tartışılmasına baroların katılmamasını tasvip etmem. Barolar bunu görev bilmelidir.

SORULAR

1) Avukat Suavi Raşitoğlu'nun emniyette dövülmesini, sadece bir mesleki dayanışma meselesi olarak mı ele alıyorsunuz, yoksa, aynı zamanda vatandaş hukukunun ihlâli olarak mı değerlendiriyorsunuz?

2) Bugüne kadar, müvekkillerinizin hazırlık tahkikatı sırasında dayak yedikleri yolundaki şikâyetlerini mahkemelere kabul ettirerek poliste dayak zoru ile alınmış «ikrar» gibi delillerin yetersizliğini benimsettirebildiniz mi?»

3) Baro olarak bu şekilde delil toplanmasının sakıncalarını ve hukuka aykırılığını ortaya koymak için bir çaba gösterilmiş midir? Gösterilmesi gerekmez midir?

4) Türkiye'de bir devrim olmuş, bir anayasa değişikliği ile ülkenin yönetimine bir ölçüde baskı gruplarının da katılacağı kabul edilmiştir. Üniversite, basın, sendikalar, ticaret ve sanayi odaları birer baskı grupu olduğunu ispatlamıştır. Baro'ların, hukuk devletinde, üyelerine cübbe temin etmekten başka bir görevi yok mudur? İstanbul Barosu olarak anayasaya, hukuka aykırı tutum ve davranışlara karşı eyleme karar verilse, buna katılır mısınız?

5) Ülkemizde devrimci fikirler tartışılırken Baro'nun bu tartışma dışında kalmasını tasvip ediyor musunuz?

NECLÂ FERTAN

Baro, devrimci bir baskı grupu olarak çalışmalıdır.

Selçuk MİNKARİ

1) Değil bir meslektaşın, herhangi bir insanın dahi haksız bir muameleye tâbi tutuluşunu şiddetle protesto ederim.

2) Şahsen benden böyle bir iş geçmedi. Polis zoru ile alınan ifadeler mahkemelerce değerli sayılmamaktadır.

3) Bence basın dördüncü güçse, baro beşinci güç halinde çalışmalıdır.

4) Olması gerekir. İçtenlikle böyle bir eyleme katılırım.

5) Asla tasvip etmiyorum.

Alp SELEK

1) Vatandaş hukukunun önemli bir şekilde ihlalidir.

2) Benim karşılaştığım durum, polisin vatandaşa kötü davrandığıdır.

3) Hayır, hiç rastlamadım. Görtermesi gerekir.

4) Tabiatıyla vardır. Katılırım.

5) Tasvip etmiyorum.

Abdullah SERT

1) Vatandaş hukukunun ihlali olarak alıyorum.

2) Ettiremedik. Polisin hazırlık tahkikatını gizli tutması ve avukatın müvekkiliyle ilişkisini yersiz görüşü buna engel olmaktadır. Polisteki bu gizlilik anlayışı, anayasa hükümlerini de aşmaktadır. Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'nda değişiklikle buna set çekilebilir.

3) Baroca bu konuda bir çaba gösterilmemiştir. Yalnız ferdi olarak duruşmalarda bu yoldan elde edilen deliller çürütülmeye çalışılmıştır.

4) Baro'yu öncelikle vatandaş hukukunun savunucusu kabul ediyorum. Katılıyorum.

5) Devrimcilik, toplumumuzda bulunması gerekli olan bir fikir ve eylemdir. Vatandaş hukukunu savunacak baronun devrimci fikirler tartışılırken, bunun dışında kalması düşünülemez.

İbrahim TÜRK

1) Avukat her şeyden önce bir aydın ve vatandaştır. Bu bakımdan ilk görevi, vatandaşlık görevidir. Öyleyse biz, avukat arkadaşımızın dövülmesine karşı olmayı meslek tesanüdü açısından değil, vatandaşlık ve anayasa hakkı ve görevi olarak değerlendiriyoruz. Eğer avukatlar işçinin, köylünün, esnafın dövülmesinde bu tepkiyi gösterselerdi, bugünkü çirkin olay doğmazdı.

2) Hayır.

3) Böyle bir çaba şimdiye kadar gösterilmemiştir. Bundan sonra mutlaka gösterilmelidir.

4) Elbette vardır. Katılırım.

5) Baronun bu fikirler dışında kalması, tasvip edip etmeme meselesi değil, çok tehlikeli bir davranıştır. Yürürlükteki yasaların nasıl işlediğini, ekonomik, sosyal sorunlarımızla olan çelişmelerini en iyi şekilde hukukçuların değerlendirmesi gerekir. Avukatlar bu gereği yerine getirmiyorlarsa, en azından kültürel, sosyal gelişmelerin önüne çıkan tutucu kişiler olma durumuna düşmektedirler.

Vietnam savaşı'na karşı çıkan Amerikan generalleri...

Johnson'ın Vietnam politikasına karşı Amerikan halkoyunda beliren direniş gün geçtikçe kuvvetlenmektedir. Geçen hafta, Amerikan işçi sendikalarının, bir zamanlar destekledikleri Vietnam politikasına şimdi karşı çıkmaya başladıklarını bildirmiştik.

Çok önemli bir diğer gelişme de, meslekleri **«savaş yapmak»** olan Amerikan generallerinin Vietnam Savaşı'na karşı çıkmağa başlamış olmalarıdır.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Amerika'nın en ünlü generallerinden biri olan ve bir zamanlar Paris'te Amerikan Büyükelçiliği yapan James Gavin Vietnam ile ilgili olarak Saturday Evening Post Dergisi'nde siyasi ifşaatta bulunmuştur. Gavin'e göre 1954 yılında Amerika Cumhurbaşkanı olan Eisenhower, çevresindeki generaller ve amiraller tarafından, Cenevre Andlaşması'na rağmen, Kuzey Vietnam'ı işgale teşvik edilmiştir. Hanoi ve Hayfong bölgelerine Amerikan askeri çıkarma teklifi, o zamanki Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı Amiral Robert Carney, Genelkurmay Başkanı Amiral Arthur Radford ve Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı General Nathan Twinning tarafından yapılmıştır.

Eisenhower, Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı General Ridgway'in tavsiyesi üzerine, diğer komutanların teklifini reddetmiştir.

Ancak o zamanlar sağlam bir hükümet gibi görülen Saygon yönetimini destekleme kararı, az çok bütün generallerin baskısı altında Eisenhower Hükümeti'nce alınmıştır. Ve böylece, Vietnam ile ilgili Cenevre Andlaşmaları Amerika tarafından ihlal olunmuştur.

Yine General Gavin'in ifşaatına göre, 16 Temmuz 1955 günü Amerika tarafından desteklenen ve teşvik olunan Saygon Hükümeti bir beyanname yayımlamıştır; Cenevre Andlaşmaları hükümlerine göre yapılması gereken genel seçimlere izin vermeyeceğini ilan etmiştir. Bu konuyla ilgili olarak General Gavin, aynen şu cümleyi kullanmaktadır:

«...Bu meselede Diem Hükümeti'ni desteklemekle Birleşik Amerika, Cenevre Andlaşmaları'nı destekleyici mahiyetteki resmi beyanına aykırı ve tek taraflı sayılabilecek bir yol tutuyordu...»

Öte yandan, **«Barış İçin İşçinin Sesi»** Dergisi de, Vietnam politikasına karşı çıkan diğer **generaller hakkında** şu yazıyı yayınlamıştır:

«Bu cephede yer alanlardan Amiral Arnold E. True, işçi liderleri önünde yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

— Milli onurumuzu korumalıyız. Milli onurumuz, Vietnam'dan çekilmemizi gerekli kılmaktadır. Bizlere Vietnam'lıların kalblerini ve düşüncelerini kazanmamız gerektiğini söylediler, fakat bunu napalm bombaları yağdırarak yerine getirdik. Bizlere Vietnam'da çocuklarımızı desteklememiz gerektiği söylendi. Bu, hepimizin istediği bir şeydir. Eğer, Vietnam'daki askerlerimiz arasında bir anket açarsanız, eminim ki bu, vatana dönme isteğinin ifadesiyle sonuçlanacaktır. Çocuklarımdan biri daha, henüz Vietnam'dan dönmüştür, diğer bir oğlum ise Afrika'da barış gönüllüsü olarak çalışmaktadır. Vietnam'dan dönen oğlum, barış gönüllülerinin iyi çalıştıklarını, fakat Vietnam'daki askerlerin kötü iş gördüklerini söylemiştir..

Amiral True, Vietnam Savaşı'nın milyarlık Çin nüfusunu Amerika'yı tehditten nasıl koruyabileceğine aklının ermediğini, Amerika'nın Vietnam'dan çekilmesinin ve savaşın başlıca taraflarından Vietkong ile müzakerelere girişilmesinin ve Cenevre Andlaşmaları'na göre bu ülkenin iç işlerinin kendileri tarafından çözümlenmesinin Amerika için onur kırıcı bir iş olmayacağını söylemiş ve General Kao Ky'nin son Amerikan askeri ölünceye kadar, son Amerikan doları tükeninceye kadar savaşmak is-

Amerika nükleer üstünlüğü kaybetti!

DÜNYADA YEDİ GÜN

Halûk TANSUG

Her türlü entellektüel unsurdan yoksun Amerikan dış politikası, son zamanlara kadar, sadece kaba kuvvete güvenirdi. Batı Bloku lideri olan bu ülkenin milletlerarası plânları, **«Dolar Gücü»**ne ve **«Atom Silâhlarındaki Üstünlüğü»**ne dayanırdı.

Şimdi, sarsıntılı yollara sürüklenen Dolar'dan sonra, atom silâhları alanında da Amerika'nın üstünlüğü elinden kaçırma durumuna düştüğü anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, Batı'da dahi bir çok politika adamı, Amerika'nın en son politik ve askeri duraklamalarını atom silâhlar alanındaki bu geri kalışına bağlıyor. Amerika'nın, askeri alanda, bir nevi çıkmaza düştüğünü ileri sürüyor. Bahis konusu şartlar altında, yakın geleceğin, Amerika'ya daha kötü sürprizler yaratacağını iddia ediyor.

Aynı iddiaları destekleyici karakterde somut ve resmi belirtiler, gerçekten yüzeye vurmaya başlamıştır.

Meselâ, Amerika'nın eski Savunma Bakanı McNamara, Vietnam milliyetçilerinin son genel taarruzu başlamadan önce Amerikan Kongre'sine bir rapor vermiştir; dünya harbi çıkması halinde, Sovyetler'in, Amerika'yı her hâlükârda tahrip edeceklerini açıklamıştır.

NcNamara, 1967 sonunda dahi Amerika'nın kıt'alar arası roket **adedinde** Sovyetler'e kıyasla üstünlüğü muhafaza ettiği iddiasını tekrarlamış sonra aynen şöyle demiştir: **«... ANCAK, BİZİM İLK DARBEMİZİ YEDİKTEN SONRA DAHİ SOVYETLER, AMERİKA'YI TAHRİP EDECEK GÜCE SAHİPTİRLER...»**

Fakat, batı Avrupa'lı yorumcular, asıl, NcNamara'nın açıklamaktan kaçındığı konular üzerinde duruyorlar.

Çünkü, nasıl klâsik bir harpte (meselâ Türk İstiklâl Mücâdelesi'nde) top ADEDİ'nden çok AĞIR TOPÇU gücü nihai zaferi sağlarsa, kıt'alar arası füze gücünde de asıl önemli olan ADET değil fakat NÜKLEER İNFİLAK KUDRETİ'nin büyüklüğüdür.

Dolayısıyla (füze adedi dışı) füzelerin termonükleer infilâk gücünde, füzesavar füzelerde, evrensel füze tiplerinde Amerika'nın Sovyetler'e kıyasla ileride mi yoksa geride mi bulunduğu belirtilmelidir. İşte, NcNamara, böylesine bir mukayeseden kaçınmıştır.

Nitekim, bazı Batı Avrupa'lı yorumcuların kanısınca, bu konularda geri kalışıdır ki Amerika'yı bir nevi askeri çıkmaza sürüklemektedir. Vietnam'da Kore'de, Orta Doğu'da, Afrika'da, Karayipler bölgesinde, onu siyasi ve askeri «çekingenliğe» mahkûm bırakmaktadır.

Yine aynı sebeplerden ötürü ve yakın gelecekte, Amerika'nın daha kötü durumlara düşmesi, Batı Avrupa'lı devlet adamlarınca bile artık kuvvetli ihtimal sayılıyor...

● Fas, Akdeniz'de yeni bir çıban başı olabilir

Fas Kralı İkinci Hasan, sadece Amerika'ya dayanıp, hem Fransa'yı (dolayısıyla Batı Avrupa'nın diğer ülkelerini) hem de Doğu Avrupa memleketlerini karşısına almanın sonuçlarıyla baş başa...

Bu sebepten dolayı, şimdi Fas Kralı, Fransa'ya tekrar yanaşma politikası gütmeye çalışıyor. İmkân nisbetinde de, Doğu Bloku'yla, münasebetleri normalleştirme yolları arıyor.

KRAL HASAN
— Fas'ın açmazı —

Batı Avrupa'nın diplomatik çevrelerinde hâkim kanı şudur ki, eğer Fas ve Cezayir arasında herhangi bir silâhlı çalışma patlak verirse, Sovyetler, bu sefer Cezayir'e yardım amacıyla Merselkebir deniz üssünü kullanabilirler. Böyle bir gelişme de, Sovyetler'in Akdeniz'e daha fazla yerleşmelerine; hattâ, Atlantik Okyanus'u sa'illerini siyasi etkileri altında tutmalarına, yol açar.

Kaldı ki, Fas'ın karşısına çıkacak siyasi problemler, Fransa'da hiç bir menfi tepki de yaratmayacaktır. Çünkü, De Gaulle idaresi, Ben Barka meselesi yüzünden Fas Kralı'na karşı çoktan cephe almıştır. Ayrıca, yine De Gaulle idaresi, Irak gibi Anglo Amerikan'lara cephe alan ülkelerde ekonomik menfaatlerini eskisine oranla genişletebilmektedir. Dolayısıyla, Fas'da Amerika etkisi altına düşmüş ekonomik men-

Vietnam Savaşı'na hayır diyen Amerikan generalleri: (soldan sağa) Amiral True, General Grifth, General Ford, General Shoup, General Hester, General Ridgway ve General Gavin...

tediğini, bu durum karşısında Amerikalıların artık akıllarını başlarına almaları zamanının geldiğini belirtmiştir.

Konuşmacılardan General Shoup da, **eğer kirli ve kanlı dolarlarımızı Vietnam iç işlerinden, bu sömürülmüş ezilmiş halkın işlerinden çekersek, eminim ki, bu mesele bir çözüme ulaşacak ve onlar kendi işlerini kendileri çözümleyeceklerdir.»** demiştir.

Çin İşleri uzmanı Emekli General Samuel B. Griffith ise, şunları söylemiştir: **«Vietnam'ı bombalayarak onu bir taş devri ülkesi haline getirmek, gerillaları durdurmaz. Onlar, Kamboçya, Laos ve Kuzey Burma'dan yeniden gelecekelerdir.»**

İkinci Dünya Savaşı'nın ünlü generallerinden Wiltian Wallace Ford da **«Kanatime göre 1954 Cenevre Andlaşmaları'na riayet etmek ve Vietnam'da hür seçimlere başeğmek gereklidir. Bu seçimlerde komünistler kazanacaklardır, fakat politik ahlâk bakımından seçimlerin sonuçlarına başeğmek gerekir»** demiştir.

Emekli General Hugh B. Hester ise, bu savaşın U Thant'ın dediği gibi, bir komünist saldırısı olmayıp bir millî kurtuluş savaşı olduğunu belirtmiş ve **«Derhal Vietnam'dan çekilmeliyiz»** demiştir.

Eski Genelkurmay Başkanı General Matthew Ridgway, genel bir kaosa yol açacak bir tırmanma politikasından şiddetle kaçınılmasını ihtar etmiştir.

General McArthur'un Kurmay Başkanı General Robert L. Hughes, **hükümetin Vietnam'da gayrıahlâki** bir savaşı yürütmekte olduğunu belirterek **«dünyanın jandarması olmamalıyız. Kendi rejimimizi diğer ülkelere zorla kabul ettirmemeliyiz. Dört yıllık bir savaştan sonra bile Saygon'dan üç mil uzaktaki köylerin güvenliğini dahi sağlamaktan âciziz»** demiştir.

Vietnam Savaşı'nın en keskin muhaliflerinden biri olan ve görüşleri yukarıda açıklanmış bulunan Amiral True, geçenlerde âni bir kararla emekliye sevkedilmiştir.

---

faatlerini de, Fas'ın bir rejim değişikliğine uğraması halinde Fransa kaybetmeyecek, bilâkis genişletebilecektir.

Bütün bu sebeplerden ötürü, bâzı Batı'lı devlet adamları, Orta Doğu huzursuzluğunun, Fas'a sıçraması ihtimalini kuvvetli görüyorlar.

● Amerika, Yunan Cuntası ile niçin tekrar anlaştı?

DİKTATÖR PAPADOPULOS
— Yine Amerikan desteğinde —

Amerikan Altıncı Filosu'nun Pire'ye resmi ziyarette bulunuşu, Amerika ile Yunan Cuntası arasındaki münasebetlerin düzeldiği anlamına alınıyor.

Kendi elleriyle iktidara getirdikleri **«Albayları»**, bir ara Kral vasıtasile iktidardan indirmeye kalkan Washington idarecileri, acaba şimdi neden tekrar **«Albay»**ları tutarlar?

Bu sualin cevabı, Atina'nın diplomatik çevrelerinde, şöyle şekillendiriliyor:

1) Darbe hareketini gerçekleştiremeyen ve Yunanistan'dan kaçan Kral Konstantin, desteklenme kabiliyetini, hiç değilse şu sıralar yitirmiştir. Dolayısıyla Cunta idaresi, Amerika'nın elinde tek koz durumundadır.

2) Vietnam'da çıkmaza düşen Amerika, dünyanın diğer bölgelerinde karışıklıktan kaçınma zorundadır. Bu açıdan da, Yunan Cuntası'nı desteklemek Washington idarecilerinin işine gelmektedir.

3) İsrail - Arap harbi vesilesiyle Sovyetler'in Akdeniz'e çıkmaları, Amerika'yı şaşırtmıştır. Bu Sovyet hamlesi, Amerika'nın Doğu Akdeniz için tasarladığı bâzı plânları, yarıda bıraktırmıştır. Neticede, Yunanistan için düşündüğü plânları Amerika, ertelemekte fayda görmüştür.

4) Atina'daki **«Albaylar İdaresi»**ni fazla tenkit etmesi halinde, Yunan Cuntası'nın tarafsızlığa eğilme ihtimali Amerika'yı korkutmaktadır. Nitekim, Atina'da hâlâ dolaşan haberlere göre, bugün dahi Yunan Cuntası içinde **«tarafsızlığı»** savunanlar mevcuttur. Bu sonuncular, Amerika'nın Vietnam'da uğradığı başarısızlıklar etkisiyle, Washington idarecilerine itimatlarını kaybetmektedirler; Yunanistan içinde büyüyen solcu muhalefetten korkmaktadırlar.

Vietnam Ata sözleri

- Dostun suyunu düşmanın balına tercih et.
- Düşmanın hediyesi, ya zehir, ya kamadır.
- Dostu pastayla, düşmanı yumrukla karşıla.
- Ateşi soğuk suyla söndür, düşmanı güçle fethet.
- Tilkiler, dürüst olmaz, her kaplan insan yer.
- Zayıf düşmanı küçük görme, zalimin zulmünden de korkma.
- Güneş çamurla sıvanmaz, hakikatın güneşi söndürülmez.

DUZELTME

Geçen sayıda yayınlanan GİAP hakkındaki yazı Planete Dergisi'nin 36 sayısında Bodard'ın bir incelemesinden derlendiği halde belirtilmesi unutulmuştur. Düzeltir, özür dileriz.

Vietnam'dan savaş öyküleri...

Eşekarıları!..

Güney Vietnam'da, NGUYEN Sİ'de düşmanın bir müstahkem noktası vardı. Buradaki Amerikalı saldırganların ve kukla askerlerin civardaki Vietnam halkına yapmadığı fenalık kalmamıştı. Bir gün saldırgan Amerikan ordusundan bir asteğmen, M. köyüne yine işkence yapmağa gelmişti. Köyü, ihtiyar BAO HUNG, VİET DUNG'un savunma birliği üyeleriyle küçük oğlan KHUV savunuyorlardı. Modern silâhlarla Güney Vietnam halkını kitle halinde öldüren düşmanları cezalandırmak için bu defa yepyeni bir silâh kullanmağa karar verdiler.

Köyde gayet çok sayıda ince belli, koca kafalı, uzun kanatlı eşek arıları vardı. Bu arılar iyi uçucu ve çok sokucuydular. Hattâ soktukları koca mandalar bile zehirlenip ölüyordu. İhtiyar BAO HUNG, eşekarılarının bu meziyetlerini bildiğinden bu defa düşmana karşı onlardan yararlanmayı düşündü.

Savunma birliği üyeleri, bambulardaki arı yuvalarına 200, 100, 50 ve 30'ar metre mesafeden bir çok ip bağladılar. İpleri ihtiyar BAO HUNG eline aldı. Düşman tam köye gireceği zaman VİET DUNG, ihtiyara işiteceği sesle **«Çek!»** diye bağırdı. İhtiyar ipleri çektikçe arı yuvaları sallanmağa başladı... Buna kızan eşekarıları küme küme uçuşarak yakınlarındaki düşmanlara saldırdılar. Paniğe kapılan Amerikalılar ve kukla askerler çil yavrusu gibi etrafa dağıldılar. Başlarını elleriyle koruyarak kaçıyor, eşekarıları da coşmuş onlar kovalıyor, yetiştikleri yerde ellerinden, yüzlerinden sokuyorlardı. Barışçı köylüleri hiç acımadan öldüren bu alçaklar, şimdi can kaygusuna düşmüşlerdi... Avaz avaz bağırıyor, kendilerini yerden yere atıyorlardı...

Arılardan kurtulmak için en önde koşanlardan biri de, alçak cellât Amerika'lı asteğmendi. Kaçarken bir hendeğe düştü, yetişen eşekarıları kendisini kollarından, yüzünden soktular. . Hiç kıpırdanamadı ve az sonra öldü!

Esperantoca «El Popola Cinio» Dergisi'nden çeviren: Ahmet Hezarfen

ODUN KIRICIYDI... ADI İLYAS'TI!

Röportaj: Aşık İHSANİ

Kanlı yaşım sele aktı
Alem feryadıma baktı

Bir işim için, Basınköy'den Küçükçekmece'ye doğru yola düştüm. Kestirmeden çarşıya giden eski yol üstündeki bakkal, nalbur, kalaycı dostlarımla selâmlaşa selâmlaşa Muhtar Nuri'nin dükkânına vardım oturdum. Muhtarın dükkânında, beyaz perdemizin değme yiğit artistlerinden Ahmet Mekin de vardı.

Hal hatırdan sonra Muhtar bize üç tane şarap niyetine kan kırmızı çay söyledi. Bir yandan çaylarımızı içtik öbür yandan da VİETKONG delikanlılarının koca Amerika'yı nasıl evire çevire döğdüğünü tartışmaya başladık.

Sözümüzün bir yerinde dükkânın camlı kapısından içeri bir çocuk girdi. Çocuk telâşlı idi. Ağzından çıkardığı ilk sözü Muhtar Nuri'nin ve Ahmet Mekin'in tepesine sanki bir balyoz gibi indirdi:

«KOCAMAN'IN ÇOCUĞU ÖLMÜŞ. MEZARA GÖTÜRÜYOR.»

Nuri ile Ahmet önce şaşaladılar, sonra yayından atılmış birer ok gibi dışarı çıktılar Ben de onların ardından çıktım.

Kapıda herkesin merakla baktığı yandan dev cüsseli bir adam geliyordu Başı dik ve mağrur yürüyen adamın iki eli göğsü hizasında ileri doğru uzanmış ve üzerinde bir çocuk ölüsü taşıyordu.

Çığım, çığım çığırdılar,
dünyaya
Geldim gittim kimse dönüp
bakmadı
Azrail canımı almadan evvel
Öldüm gittim kimse dönüp
bakmadı

Görücülerin meraklı bakışları arasında kaybolup giden adamın ardı sıra, kucağı çocuklu bir köylü kadın içini doldura boşalta yürüyordu.

Muhtara sordum, **«kim?»** dedim **«bu KOCAMAN, nereli, ne iş yapar?»** Muhtar cevap verdi: **«Şurada bir odun deposunda odun kırar, Anadolu'dan gelmiş fakirin biri; adı İLYAS'tır...»**

Muhtarın bu sözü beynimde bir şimşek gibi çaktı. Kendi kendime: **«İLYAS ha, demek benim, şiirime konu ettiğim, plâğını okuduğum odun kırıcı İlyas bu!»** Hem böyle düşündüm, hem de kolumun altındaki çantama sarıldım. Çantamın içinde Turhan Selçuk'un hayali çizdiği Balta plâğının kapağı vardı. Baktım, hayret!... Ne kadar da benziyordu iki İlyas birbirine. Yalnız canlı İlyas'ın bir bıyığı yoktu o kadar.

Zalim felek yazı kış etti bana
Dünyamın derdini eş etti bana.

O gün, onunla diri diri konuşmanın yollarını aradım. Mezar dönüşü, Muhtar ve Mekin'in yardımı ile resmini çektirdim.

Odun deposunda İlyas'tan başka, bir de yiğitten bir Hamza vardı. O da odun kırıyor ve taşıyordu. Hamza'nın da bizimle resmi çekildi. Hamza, İlyas'ın dev cüssesi yanında âdeta bir torun gibi kalıyordu. Ama Hamza altın gibi, pas tutmaz bir yüreğe sahipti. O da, feleğin kahrına uğramış milyonlerca ezilmiş, itilmiş ve uyutulmuş Anadolu insanı gibi, bir karın tokluğuna çiftsiz, çubuksuz köyünden baltasını kaparak tozlu dumanlı yollara düşmüş.

Ve bir gün mekânını bırakmış, gelip İlyas'ın yanında yamak olarak tutmuş. Şimdi iki arkadaş, beraber buldukları odunları hem kırıyor hem de taşıyorlar.

Ne işim var ne bir damım
Sanki ben de bir adamım

İlyas'ın gündüz resmini çekmiştik ama, kendisiyle konuşamamıştık. Onunla konuşmayı iş saatı dışında düşündük. Çünkü patronu, onu kimseyle, bilhassa bizimle konuşturmamaya kararlı gibi idi. Gerçi bu hal bütün patronlarda var, ama ne ise.

Akşam, saat yedi buçuk sıralarında resimci Mehmet Ay ile anlaşarak Küçükçekmecenin İstanbul'dan yana sırtının dar ara sokaklarına, düşe kalka girdik.

Önümüze gelene İlyas'ın barınağını sorduk. Kedilerin tırmalamaları, ve köpeklerin havlamaları arasında bir komşunun yardımı ile İlyas'ın geceden kondu evinin kapısını çaldık. Kapı hizasındaki duvarın ortasında açılmış pencereye benzetilmiş bir delikten bir insan başı çıktı. Baş: **«Ne var, kimi arıyonuz?»** diye konuştu. Bu gündüz gördüğüm İlyas'ın başı idi.

Resimci Mehmet Ay: **«Aç, aç sana geldik, biziz.»** dedi. Baş: **«Geliyom,»** diye göründüğü yerden geri çekildi. Bekledik. Duvarda açılan ikinci büyük deliğe, kapı yerine yapıştırılmış önümüzdeki tahta aralandı. Tahta ile duvar arasından İlyas ile karısı Ayşe bacının sesleri bizi içeri buyur ettiler. Bu buyur etme çok içtendi. İçten de öte, yürektendi.

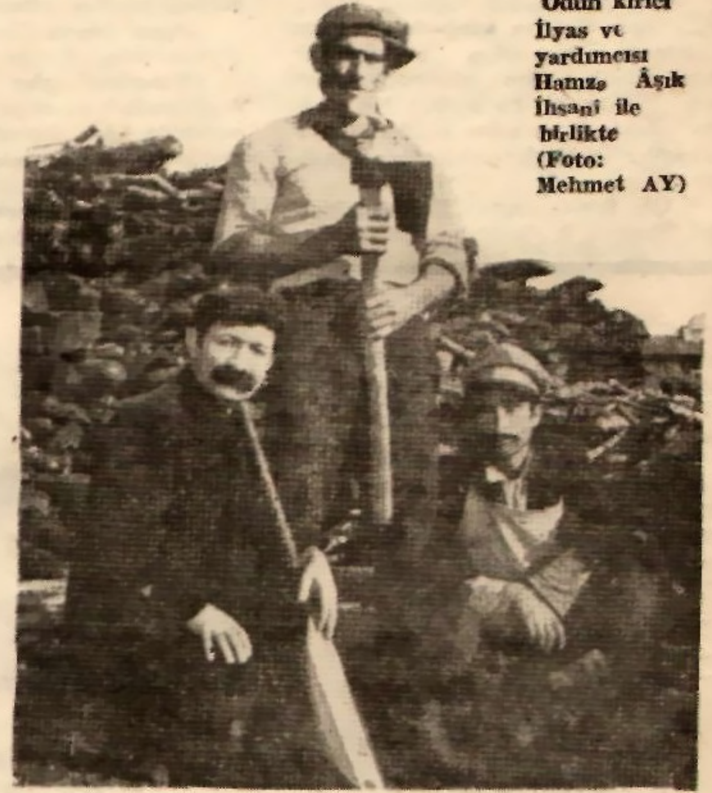
İlyas elimi sıkmak için uzun ve heybetli elini bana uzattı. Ben de elimi ona uzattım. Elim onun nasırdan avucu içinde iki pıtraklı kaya arasında sıkışan bir kuş gibi oldu sanki.

Beni gündüz çok sevmiş. Akşam, karısı Ayşe'ye de beni anlatmış. Resminin ilk defa çekildiğini söylemiş, karı koca sevinmişler.

Ne hırsız ne hamal olsun
Okusun da Kemal olsun

Buyurduk, yarı minder, yarı başka şeye benzeyen bir çulun üstüne İlyas'la karşılıklı oturduk. Karısı Ayşe bacı bize bir şeyler ikram edebilmek için çırpındı durdu. Ama iki sıcak çaydan başka bir şey yapamadığı için de üzüldü. Duvarları rutubetten küf küf olmuş küçük, havasız odanın bir köşesinde tenekeden bir soba yürek gibi yanıyordu. Sobanın yanmasından ısınan duvarlardaki rutubet, odanın içine ağır bir koku doldurmuştu.

Bu yer üstü mezarın içine giren İlyas'ın dev cüssesine bakınca, köpeklerini en lüks otel odalarında pirzolayla uşaklarına besleten heriflere, ve **«bu gidiş iyidir, değişmesine lüzum yok»** diyenlere kinim büsbütün arttı. Küfürün en büyüğünü, içimden de olsa onlara, şöyle ağzımı doldura doldura savurdum.

Odun kırıcı İlyas ve yardımcısı Hamza, Âşık İhsani ile birlikte (Foto: Mehmet AY)

Odanın orta yerinde üç yaşlarında bir çocuk debelenip geziniyordu. Adını sordum. Anası: **«Kemal,»** dedi . Ben, **«Bu ismin bir mânası var mı?»** dedim. İlyas **«Heya,»** dedi, **«okusunda Kemal Paşa gibi olsun diye adını Kemal koduk.»**

Ben: **«Kemal Paşayı sever misin?»** dedim.

İkisi birden: **«Sevmez olur muyuk?»** dediler. Bu deme, bir çok parti başkanının demesinden daha içten ve daha sağcaydı.

Fakirin bitmez çilesi
Zenginin yürür hilesi

«İlyas,» dedim, **«bu ev sizi diri diri öldürür, burda yaşanmaz. Daha sağlam, rutubetsiz bir yere taşının.»**

Karısı söze atıldı: **«Buna da şükür, bu evden beter bir evde oturuyorduk. Burası onun yanında bir cennet gibi,»** dedi.

«Kirası ne kadar?» dedim.

Ayşe bacı: **«Her ay tam yüz yirmi beş lira veriyoz,»** dedi

«Başınız sağ olsun, bir çocuğunuz öldü galiba,» dedim. İlyas gözlerini iki hışımlı kartal gibi çulun yırtığına dikerek: **«Öldü ya...»** dedi.

Bu sözün üzerine, kapı dibinde oturan Ayşe bacının iki kibar gözünden beyaz üzüm tanelerine benzeyen yaşlar sessizden döküldü.

«Peki,» dedim, **«neden öldü? Bir doktora neye götürmediniz mi?»** O anda İlyas'ın kaşları görülmeğe değer bir şekilde çatıldı. Sözü gene karısı aldı. **«Götürmedik olur mu? Hastahaneye götürdüm. Fiş almayıdı, sıra beklemeyidi, doktor gelmediyidi derken, çocuk kucağımda öle kaldı.»**

Ayşe bacı bunları hem söylüyordu hem de basma entarisinin dallı, güllü eteğini gözlerinde ıslatıyordu.

Ben: **«Neden,»** dedim, **«çocuğu mezara yalnız götürdünüz, komşular, hoca falan kimse neden size katılmadı? Yoksa siz mi istemediniz?»**

İlyas: **«Yook, istemez olur muyuk, gelmediler, fakirlik işte...»**

İlyas'ın sözünü karısı tamamladı. Öfkeyle: **«Gelmesinler bakalım, hele o hoca olacak herif, yanına kalmaz inşaallaaah...»** Ayşe bacının ağzından çıkan **«İnşaallaaah»** sözü hocanın başına minareden düşen taş gibi oldu sanki. Merakla sordum: **«Neden,»** dedim, **«Hocaya bu kadar dargınsınız?»**

Cevabı gene Ayşe bacı verdi: **«Komşular neyise ne ya, aha o hoca yok mu, hoca,»** deyip başını iki yana salladı.

Ben: **«Anlamadım,»** dedim, **«Hoca ne etti?»**

Balta

Odun kırıcıydı, adı İlyastı
Yanaştım yanına yüzünü astı
İşin aslı dedim, bir küfür bastı
Arkasından baltasını biledi

Bana bak arkadaş dedim, dedi ne
Dedim sen bir vatandaşsın, dedi he
Dedim kanunun var, dedi çekil be
Arkasından baltasını biledi

Dedim ya nere senin, dedi Van
Dedim çoluk çocuk, dedi sekiz can
Dedim düzelecek dedi ne zaman
Arkasından baltasını biledi

Dedim gidiş dedi onlara göre
Dedim kötü mü ki, dedi bin kere
Dedim hak adalet, tu dedi yere
Arkasından baltasını biledi

Dedim şu feleğin ocağı söne
Açıldı gözleri, atıldı öne
Dedim dur bakalım dedi ne güne
Arkasından baltasını biledi.

Odun kırıcı İlyas arkadaşını, Âşık İhsani ile beraber (Foto: Mehmet AY)

Ayşe bacı: «Daha ne etsin ki, günahsız yavrumu duasız gömdürdü.»

Ben: «Neden?»

Ayşe bacı: «Hoca efendi bizimnen mezara yürümeye utanıyormuş.»

İlyas kükreyerek: «Ne edecen. fakirlik işte...»

Ayşe bacı erkeğine hem baktı. hem konuştu: «Ne edecen olur mu? Babana ettiklerini unuttun mu? Kökü kurusun böylesinin, inşaallaaah,» deyip durdu. İlyas'ın bir anda yüzü siyahtan, maviden, sarıdan renk renk oldu.

Ben merakla: «İlyas'ın babasının mezarına da mı hoca gitmedi?» diye sordum.

Ayşe bacı: «Gitti gitmesine ya ettiğini bir bilseniz!»

Ben: «Ne etti ki?»

Ayşe bacı, sahte hocaların sakallı suratlarına kusarcasına konuştu: «Bizim İlyas'ın babası geçende köyde öldü gibi oldu. Doktor bulamayınca köyün hocasına gittiydik. Köyde hoca bir ölüyü beş liraya yıkar. Hoca kayınbabamı görür görmez, «ölüdür» dedi. Çabuk su ısıtın, dedi. Kör olası beş lirasını istemeyi de o ara ihmal etmedi. Ne ise su ısıttık. parasını da komşudan borç edip verdik. O da ölüye iki tas su döküp kefenledi. Adamı mezara götürdük. gömerken dirildi. Hoca parayı geri vermesin deyi, hortlaktır tez gömün dedi. Köy yeri işte. nedecen hocanın sözüne uymayıp da. Fıkara kayın pederim mezarda bağıra çağıra öldü.» Biraz sustuktan sonra gene konuştu: «Ah ona da kalmadı. Ah bu kimsenin ahı kimsede kalmaz!»

Ben: «Hocaya bir şey mi oldu?»

Ayşe bacı: «Oldu ya, bir ay kadar sonra bir yol kenarındaki taşlar arasında kokmuş ölüsü bulundu. Hoş çobanlar görmeseydi o da olmazdı ya...

Tepemin üstünde âlemin pisi
Bir umudum kaldı İşçi Partisi

Lâfı değiştirmek için, İlyasın geniş omuzları üstündeki dik duran başını süsleyen kayadan yüzüne bakarak sordum: «Asıl adın ne senin İlyas kardaş?»

İlyas: «Adım İbrahim, ama İlyas da derler.»

Ben: «Kaç yaşındasın?»

İlyas: «28 yaşımdayım.»

Ben: «Kaç numara ayakkabı giyersin?»

İlyas: «Çoraplı 50. çorapsız 49 numara. Ama ayakkabı alacak para olmayınca...» Eliyle kapı arkasındaki üçte ikisi çamura bulanmış lâstik çizmeleri göstererek, «gördüğün gibi şu çizmeleri giyerim.»

Ben: «İştahın nasıl?»

İlyas: «Bir oturuşta iki somun bana az gelir.»

Ben: «Kaç senedir odun kırarsın?»

İlyas: «On beş senedir odun kırarım.»

Ben: «En fazla nerelerde odun kırdın?»

İlyas: «En fazla büyük şehirlerde.»

Ben: «Neden büyük şehirlerde de küçük şehirlerde değil?»

İlyas: «Neden olacak, odun en fazla büyük şehirlerde olur da ondan.»

Ben: «Peki, on beş senedir odun kırarım, diyorsun. Odun kırarken hiç bir sakatlık ettin mi? Yani, elinin ayağının bir yerine baltayı vurdun mu?»

İlyas: «Hayır, ben baltayı vuracağım yeri bilirim.»

Ben: «Köyde malın, mülkün, çiftin, çubuğun, neyin var?»

İlyas: «Mal mülk, bir şeyim yok. Sene on iki ay bir boğaz tokluğuna ağalara çalışırız.»

Ben: «Peki, Ayşe bacının da mı yok?»

İlyas: «Yok ya, olsa hiç onu bana verirler miydi!»

Ben: «Neden?»

İlyas: «Neden olacak, âdet öyledir. Fakir kızını fakire, zengin kızını da zengine verirler.»

Ben: «Siyasetle aran nasıl, hangi partiye oy verirsin?»

İlyas: «Valla, siyasetten mıyaseten anlamam. Şimdiye kadar rey de vermedim. Ama son zamanlarda İşçi Partisi diye bir şey çıkmış. Umutlar ondaymış, biz de bekliyoz bakalım...»

Ben: «Bu gün başımızda kim var, adını bilir misin?»

İlyas: «Ne bileyim, başımızda çok adam var, tanımam.»

Ben: «Bu günkü Reisicumhurumuz kim? Adını bilir misin demek istiyorum.»

İlyas: «Ha, o mu? Valla bilmem. Cevdet Sunay diyorlar.»

Ben: «Nasıl Reisicumhur oldu bilir misin?»

İlyas: «Ne bileyim, adam olmuş işte.»

Ben: «Bu günkü gidişi nasıl görüyorsun?»

İlyas: «Tükür canına.»

Ben: «Amerika bir harp olursa bize yardım edecekmiş, buna aklın ne kesiyor?»

İlyas: «Tükür canına.»

Ben: «.........»

O: «.........»

Biz: «.........»

İşçilerin kıdem hakkına göz diktiler

Kemal SÜLKER

Adalet Partisi iktidarının sosyal politikası bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştır:

Özel sektörü alabildiğine kayırmak ve işçiler. Anayasada yer alan, öteki yasalarla tanınan haklarından yoksun bırakmak!

Kıdem tazminatı'nın işverenlere «ağır geldiği» bilinmeyen bir şey değildi. İhtiyarlık Sigortası Kanunu yürürlüğe girdikten sonra (1.4.1950) işverenler mırın-kırın etmeye başlamışlardı. Kanunun meşhur 40. maddesi'nin değiştirilmesi için didinmeye başlamışlardı. Aslında işçiler de bu maddenin tadilini istiyorlardı.

Nitekim İzmir Pamuklu Dokuma Sanayii temsilcisi Hakkı Avunduk İşçi Sigortaları Kurumu Genel Kurulu'nda açıkca şöyle diyordu.

«Talebim şu: İhtiyarlık Sigortası Kanununun meriyete girdiği tarihten evvelki kıdem tazminatı, hakkı müktesep olarak kalsın. Ona hürmet ediyoruz. Fakat bu tarihten sonra, ihtiyarlık primi ödendiğine göre ve işçinin ihtiyarlığından herhangi bir endişesi mevzuubahis olmadığına göre şeklen ve kısmen olsun o tarihten sonra kıdem tazminatının kaldırılmasını istihdaf eden bir kanunun teklif edilmesini işverenler namına kurumdan ve vekâletten rica ediyorum.» (İ.S.K. Genel K. Toplantısı, 1953, Say. 48)

Demek ki, işverenlerin arzusu en az 15 yıldan beri bilinmektedir. Bugün ortaya atılan bütün teklifler; a) Sigorta ödesin, b) Bankada biriksin, C) İşsizlik Sigortasıyla karşılansın v.b. istekler, o tarihte ve sonra Sigorta Genel Kurulu'nda da, Çalışma Meclisleri'nde de ortaya atılmış, ama hiçbir sonuç alınmamıştı. İşverenlerin bugün, bu 15 yıllık isteği yeniden ortaya atmaları ve bakanlarca da savunulmakta olması A.P. iktidarının sosyal, daha doğrusu antisosyal tutumunu ortaya koymaktadır:

A.P iktidarı, işverenlerin çıkarını en önde gözeten, emeğiyle geçinenlerin aşırı sömürüsünü sürdürme doğrultusunda işgörmeyi kafasına koyan bir ağa-komprador-gerici bürokrat sınıfların egemenliğini pekiştirme sevdasındadır. Tüm işçiler ve tüm sendika yöneticilerinin işçiden yana olanları bu gerçeği bilerek rotasını çizmelidir.

Amerikan Çalışma Bakanlığı Müşaviri Forest L. Miller, raporunda diyormuş ki:

«İşverenlerle yapılan müzakereler göstermiştir ki kıdem tazminatlarının mali sonuçları önemli karışıklıklar arzetmekte ve işverenlere malûm olmayan ve fakat ağır bir mali külfet yüklemektedir.

Ekonomik duraklama zamanlarında (kısa bir süre için de olsa) hammaddelerin yetersizliği işveren için yıkıcı olabilir. Bu nevi duraklamalar çok sayıda işçi istihdamını icap ettirecek yeni bir teşebbüsün kurulmasında işvereni bu teşebbüsünden geri çevirebilecektir.

Bu sebeplerin neticesi olarak müessir bir işsizlik sigortası sistemi, eninde sonunda kanunun öngördüğü kıdem tazminatının yerine geçebilir. İşsizlik Kanunu gereğince, işçiye ödenek ödemeye başladığı tarihten itibaren işveren adına tahakkuk edecek olan kıdem tazminatı sorumluluğunun ortadan kalkmasını tavsiye ederiz.»

Aslında, basın mesleğinde çalışanlara her yıl için bir aylık tutarında kıdem tazminatı verilirken bütün emekçilere de aynı ölçüde kıdem tazminatı verilmesi gereklidir. Ayrıca, ihtiyarlık yaşının tüm işçiler için 50'ye indirilmesi gereklidir. Sonra, yaşı kaç olursa olsun 25 yıl çalışan işçi, memurlar gibi emekliye ayrılabilmeli ve emekli maaşı alabilmelidir. Kıdem tazminatı başka şeydir, ihtiyarlık aylığı başka şeydir, işsizlik sigortası da bamşaka şeydir. İşverenlerin bunları birbirine karıştırmaya bugün cesaret etmesi, işverenlerin hangi anlayışta olduklarını ortaya koymuz, ama; hangi iktidar zamanında bu antisosyal istekleri ortaya atma cesaretini bulduklarını tesbit etmek bütün sendikacılara düşer. Çünkü AP iktidarının karakteri ve hangi sosyal sınıfların ne ölçüde temsilcisi olduğu iyice saptanırsa, sendikacıların büyük çoğunluğunun doğru yolu bulması kolaylaşır. Önyargılardan uzak olarak rahatça şunları ileri sürebiliriz.

1) **İşçilerin ve basın mesleğinde çalışanların kıdem tazminatlarını kaldırmaya çalışanlar elverişli bir ortam bulmuşlardır.**

2) Nüfusumuzun üçte ikisi (22 milyon kişi) tarımda çalıştığı, topraksız aile sayısı 308 bini bulduğu, bütün çiftçilerin yüzde 88.5 unun ancak 100 dönüme kadar yetersiz toprağı olduğu halde toprak reformuna karşı çıkıyolar

3) **Petrol kanunuyla yabancı şirketlerin içişlerimize karıştığı ulusal bağımsızlığımıza gölge düşürdüğü ve yabancı kumpanyalardan sadece devlet olarak yüzde 35 kadar pay aldığı ortadayken bu yasanın değiştirilmesine gidilmiyor. Küveyt bile Emirlik olduğu halde petrol geliri oranını yüzde 50, İran Şahlığı yüzde 75 yapabilmiştir.**

4) Boraks gibi çok değerli madenleri ve öteki madenlerimizi yabancılara peşkeş çeken tutuma son verilmesi tüm halkın çıkarına iken, yabancıya aracılık edenler ve yabancılar lehine gidişe hız verilmiştir.

5) **Asgari ücretleri tesbit edecek komisyon kurulmamış, kurdurulmamış ve geçim şartlarına göre asgari ücret tesbitine gidilmeyerek emek sömürüsüne yeşil ışık yakılmıştır.**

6) İşçilerin ödedikleri sigorta primleriy'e her yıl 400 eczacıya 4'er milyon gelir sağlayan tutuma son verilmemiş. Sigortanın eczahane açması önlenmiştir.

7) **Milyonlarca tarım işçisi sahipsiz bırakılmış, hiçbir kanun teminatına bağlanmamıştır. İktidar tarım iş kanununu çıkarmaya yanaşmadığı gibi tarım işçilerinin asgari ücretini bile yükseltici bir yola gitmemiştir.**

8) Dış ticaret yoluyla milyonlarca lira dışarıya kaçırıldığı, ithal mallarının fâhiş derecede pahalılaştırıldığı, memleket içinde sermaye birikiminin önlendiği ve bu yolla işçilerin aşırı derecede sömürüldüğü bir gerçekken dış ticaretin devletleştirilmesine hayır! denmektedir.

9) **İşçi oldukları yıllardır kabul edildiği halde milyonlarca emekçi, Anayasa haklarından yararlandırılmasınlar diye, memur statüsüne geçirilmiş ve geçirilmektedir. Bu işçi - memur ayırımı, emekçiler arasında yıkıcı etkiler yapmaktadır.**

10) Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, işçilerin alabildiğine sömürülmesine fırsat verdiği getirilen sermayenin kat kat fazlası kâr olarak transfer edildiği halde, uluslararası kapitalizmin ensesini katmerleştiren bu yasayı değiştirmeye yanaşılmamaktadır.

Çok vergi ödeyen işçinin tahsildara kızması para etmez. Vergiyi koyanı tanıması gereklidir. Bu bakımdan bütün emekçiler A.P. iktidarını iyi tanımalıdır.

BASIN DİYOR Kİ

DAYAK OLAYI NASIL YORUMLANDI?

AP milletvekillerinin millet meclisinde TİP milletvekillerine alçakça saldırması, aşırı sağcı gazeteler hariç, hemen hemen bütün basında büyük tepkiyle karşılanmıştır.

YENİ GAZETE, başyazısında, tecavüz olayı ile ilgili görüşünü şöyle açıklamıştır: **Millet meclisinde önceki sabaha karşı *cereyan eden olayları* görüp, öğrenip de bunların seviyesizliğini kabul etmemeye imkân yoktur. Olaylar, bizzat seviyesiz olmaktan ayrı olarak, bunlara *mütecaviz* halinde katılanların da seviyesizliğini göstermektedir. Bu yönüyle üzerinde durunca da, millet meclisinde bazı seviyesiz kimselerin de bizleri temsil ettiği gibi vahim bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. *Öncelikle* işaret edelim ki, böylelerinin elinden bu masum milleti temsil etme yetkisini ilk seçimlerde almak hepimize düşen birinci görevi teşkil etmektedir.»**

CUMHURİYET'te Ecvet Güresin **«Erkeklik ölmemiş»** başlıklı yazısında olay hakkında şu yargıya varmıştır: **«Bir sosyalist parti'nin anayasa *teminatı* altında kurulmasına izin verilir. Seçime girerler, oy toplarlar. Meclise gelirler. Militanlar, bir avuç adamın ikide bir *üzerlerine çullanıp* kötek atarlar, vicdan özgürlüğünde pek hassas olan sayın Başbakan, fikir özgürlüğünde ayrı müsamahayı gösteremediği gibi, üstelik bir de dayak yiyenleri tahrikçi olarak suçlar ve sonra *da bunun adına dengeli de*mokrası adı verilir. Bir taraftan yobaz devleti ele geçirecek, bir taraftan Hamido çetesi aksi ispat edilemedikçe meşru *olan bir partiyi* baskı altında tutacak, öte taraftan anayasa düzenine sadakatten, dengeli demokrasiden dem vuralacak... Haydi canım...»**

Yine *Cumhuriyet'te* İlhan **Selçuk**, olayı şöyle yorumlamıştır: **«Gerçekte bu külhanbeyi takımı Türk Milleti'nin yüzkarasıdır. Geniş tecrübelerle bilinir ki, nerede bu soy bir it varsa, medeni cesaretten yoksun, korkak ve alçaktır. Savaş *sırasında girecek* delik arayan, medeni cesaretten nasipsizler bunlardır. Sürü halinde dolaşır, ancak kendilerini güçlü gördükleri anda bayağı tecavüzlere girişirler. Soygun ve anarşi devirlerinde üreyen ve türeyen bu yaratıkların azgınlığı aradıkları dersi kendilerine verecek ve azgınlığı disipline sokacak kuvvetlere dâvetiye çıkaran birer habercidirler.»**

MİLLİYET'te Abdi İpekçi, tecavüz olayı üzerine Demirel'in yaptığı konuşmayı ele alarak şöyle eleştirmiştir: **«Muhalefet milletvekillerinin fikirlerine fikirle cevap verecek yerde, *onları kan revan* içinde bırakacak biçimde dövmek, parlamentoyu itibarsız hale getirmenin en belirli gösterisidir. İktidar partisine mensup *bir takım milletvekilleri, böyle* bir fiilin faili durumundadırlar. Asıl kışkırtmacıları kışkırtılan, kışkırtılanları kışkırtıcı göstermek, dayak atanları mazlum, *dayak yiyenleri* suçlu saymak «insafsızlık» kelimesiyle dahi izahı mümkün olmayan bir davranıştır.»**

Bunlara karşılık, sağcı gazeteler, meclisteki zorbalığa alkış *tutacak kadar ölçüyü kaçırmış*lar ve seviyelerini ortaya koymuşlardır.

BUGÜN'de süpermürşid Necip Fazıl Kısakürek aynen şunları yazmıştır: **«Dayağın cen*netten çıkma olduğuna* parlak bir misâl, dün gece bâzı AP'lilerce Meclis'te Çetin Altan ve kumpanyasına çekilen nefis kötektir. Böylece, AP saflarından, *bu kapak oğlanı*, mütefekkir bozmasına verilmesi mümkün en güzel cevap takdim edilmiş oluyor. Nasıl tokmak altında çiğ et dayak yiye yiye pastırma oluyorsa, cemiyette yoldan çıkanları adam etmek için dayak biricik devâ...»**

BÂBIÂLİDE SABAH'ta Abdurrahman Laç ise, meclisteki tecavüz olayının **«CHF'nin oyunu»** olduğunu ileri sürerek şöyle demiştir: **«Bu hesaplı oyun, CHP'nin aşırı solcuları *tarafından tertip edilmiş*, Turgut Göle'ye vaz'ı sahne ettirilmiştir. CHP sözcüsü Turgut Göle şöyle demiştir: Aşırı solcu için bakan bütçe komisyonunda sadece malûmat verdi, takibat yok, hükümet yetersizdir... Bu *sözler mühimdir, çünkü açıkça* TİP kastedilmekte, hükümet itham edilmektedir. İçişleri Bakanı Sayın Faruk Sükan derhal cevap vermeye mecburdur. Öyle yapmıştır ve TİP'çiler çileden çıkmışlardır. Kavga patlak vermiş, ortalık karışmıştır. CHP aşırı solcuları mestolmuşlardır.»**

SON HAVADİS'te Tekin Erer de, sözümona mizah yaparak dayağı şöyle *savunmuştur:* **«Meclisteki kavgaların faydası da vardır. İç tüzük gereğince ellerinden konuşma hakkı alınanlar busuretle deşarj oluyorlar. Haksızlıkları protesto etmek imkânını buluyorlar. Tür*kiye'nin hür ve serbest bir par*lamentoya sahip olduğunu gösteriyorlar. Doğru yolda olmayanları yola getiriyorlar. «Nush ile uslanmayanı etmeli tektir Tektir ile uslanmayanın hakkı kötektir» vecizesinin gerçekliğini ortaya koyuyorlar!»**

Sağcı yazarların bu hezeyanlarına karşılık, AKŞAM Gazetesi'nde İlhami Soysal, dayak olayını şiddetle eleştirdikten sonra AP'lilere şu tavsiyede bu*lunmuştur:* **«Aka kara demenin de bir şekli şemaili vardır. Biz AP silahşörlerine, AP goygoycularına, AP'li beyinlere bir haber verelim: Siz minareye kılıf hazırlarken, ölçüyü biraz fazlaca kaçırıyor ve komik oluyorsunuz. Belki haberiniz *yoktur*. CHP'nin bu işlerde usta bir damadı şehriyarisi vardır. Bugün'... yazı yazdığı gazeteden de ayrıldı, onu alıp Son Havadis'te Tekin Erer'in köşesine oturtursanız, size hayli yardımcı olur. Siz ne böylesine *komik durumlara* yeniden düşersiniz ama daha az düşersiniz.»**

Tekzip

Biz, demokratik bir zihniyetle meşrûluk hudutları içindeyiz. İktidara şimdikinden çok daha büyük bir çoğunlukla da gelsek kuvvet kullanmayız. Otoriter rejimlere karşıyız.

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadis-20.2.1968)

Millet Meclisi'nde dün sabaha karşı İçişleri Bakanlığı bütçesi ile ilgili *olarak bakan* Faruk Sükan konuşurken, AP'liler TİP'lilere hücum etmiş, Yunus Koçak, Çetin Altan, Kemal Nebioğlu, Ali Karcı, Rıza Kuas, Sadun Aren ve Cemal Hakkı Selek'i dövmüş*lerdir.*

CUMHURİYET
(21.2.1968)

Halk şahlanmıştır!

Millet fakr u zaruret içinde inlerken, yerin 1500 metre altındaki maden ocaklarında soluk benizli halk çocukları günde 15 liraya çalışırken, döviz kaçakçılığı, ihtikâr, rüşvet ve daha bir sürü düzenbazlıkla kazandıkları onbinlerce lirayı lüks sefahathânelerde *viski yudumlayarak* havyar çiğneyerek, strip*tiz seyrederek* ezen soyguncuların rahatlarının kaçacağı günler uzak değildir.

....

Evet halk *uyanmıştır*. Halk, düşmanlarını öğren*miştir*. Halk, gizli ve beynelmilel fesat çetelerinin içyüzünü anlamıştır. Bu yüzdendir ki, soyguncu MAFİA telâş içindedir. Kudurmuşçasına bir gayret ile halkın şahlanışını köstéklemeğe çalışmaktadır. Ama bunu başaramayacaklardır. Kazdıkları kuyuya kendileri düşecektir.

NOT: Yukarıdaki yazı her hangi bir sosyalist yazar tarafından değil, *sağcı Bugün Gazetesi'nde* ümmetçi Mehmet Şev*ket Eygi* tarafından yazılmıştır. Karıştırılmaması...

Süleymancılık

Solcuların uyduruk silahı «SÜLEYMANCILIK», Adalet Partisi Genel Başkanı Başbakan *muhterem Süleyman Demirel'den kinâye değildir. Süleymancılığın temeli, gizli o*larak başlayıp şartlardan faydalanarak gelişip yayılan, alenileşen bir KUR'AN KURSU'na dayanmaktadır. Kurucusu da, Silistre'li bir göçmen olan Süleyman Hilmi TUNAHAN'dır. Kuran kurslarından yetişenlere, Kuran kurslarını çoğaltıp yaşatanlara, Kuran kurslarına çocuklarını gönderenlere «SÜLEYMANCI» denilmektedir.

ABDURRAHMAN ŞEREF LAÇ
(Bâbıâlide Sabah - 18.2.1968)

haftanın karikatürü

KADIN KÖŞESİ Hazırlayan: ŞÜLE YÜKSEL ŞENLER

GİYİM

Ey örtüsü bizim namusumuzun perdesi olan müslüman kadını! Senin pırıltın bizim fânusumuzun sermayesidir. MUHAMMED İKBAL

Ümmetçi'nin modası. **(Bugün Gazetesi)**

A N T • Haftalık Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Genel Yayın Müdürü DOĞAN ÖZGÜDEN • Bu sayıda Sorumlu Müdür YAŞAR UÇAR • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: CAĞALOĞLU Başmusahip Sokak, Emek Han 16/31 İSTANBUL • Telefon: 27 81 09 • Posta Kutusu 934 SİRKECİ — İSTANBUL • Ankara temsilciliği Tel: 13 40 20 • Dizgi ve Baskı: VATAN MATBAASI • Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM . Cağaloğlu, İstanbul, Tel: 27 38 54 • İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 34 İSTANBUL Tel: 27 89 49 • Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç aylık 15 lira • İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. • Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Liradan kabul edilmektedir...